

Kristina Šuklar,

violinistka

Zgodba
z naslovnice
str. 16

VEŠTNIKOV
MESEČNIK,
četrtek,
30. marec
2006,
133. številka

N. Juhnov

... z glasbo
svet
spreobrnén!

pen

Tokrat smo prvič (po)penili v pomlad, naslednjič bomo tudi. In to tik pred obletnico dneva upora proti okupatorju. Živela republika (in njene pokrajine)!

Makrobiotiki

Janez in Gusti družno za zdravje

Dobrovnik

Vigred je vendarle tu!

Živimo
zdravo z
naravo!

Ondan sta se v Žuti kuči srečala JANEZ DRNOVŠEK in GUSTI OŠLAJ. Skupno jima je, da sta se zaradi hude bolezni odločila za zdravo prehranjevanje, ki jima v marsičem pomaga ohranjati zdravje. Gre za tako imenovano makrobiotiko, s katero ima Gusti še več izkušenj kot slovenski predsednik. Zato ne čudi, če je Janezu zaupal enega svojih makrobiotičnih receptov. Dober tek!

Sneg, z njim pa tudi zima, se je končno le poslovil in začelo se je obdobje sonca in pomladne razposajenosti. Ko smo v pokrajini ob Muri že bili prepričani, da razno razni »klicanci« pomladi nimajo pojma in je bil njihov letošnji trud zaman, se je vseeno izkazalo, da ptujski kurenti niso zaman poplesovali in z glasnimi zvonci preganjali zimo – med drugim tudi v DOBROVNIKU, kjer jih je pred občinsko stavbo ovekovečil naš pentutar. In ker so bili uspešni, verjamemo, da bodo v tej občini gostovali tudi prihodnjo zimo. Pa ne le zato, da bi pregnali ta mrzli letni čas, pač pa da bi (morebiti) zakrpali luknje v občinskem proračunu!

Frbo

Skoči, skoči,
pa si r.
namoči!

Goričanci vedo, kako se temu streže

Zdravo

Jezuš, jezuš

Té smo pa pá nazaj
f socializmi?

Ko smo že mislili, da stopa medijska hiša, imenovana Podjetje za informiranje, vstric s časom, smo zgroženi ugotovili, da se motimo. Dobršen del ekipe namreč živi globoko v preteklosti.

Tako novinarka Murskega vala SILVA EÖRY v skladu s socialističnim izročilom še vedno stoji mirno, njena kolegica z Vestnika BERNARDA BALAŽIC PEČEK prisega na hipijevska 60. leta in moč rožic, fotoreporterka NATAŠA JUHNOV pa se je predstavila kar za 120 let nazaj – v čas ustanavljanja prvih PGD v pokrajini.

Kaj je vrle dame napeljalo k temu čudnemu aktu, Pentute ne poročajo, bojda pa so v svojih novih (starih) vlogah uživale kot že dolgo ne.

ovša

Tak, tak, nej pa samo
na šanki viseti!

Če mislite, da sodobni življenjski utrip ni segel tudi v nekoč odrocne goričke kraje, se hudo motite. Tudi tam so namreč začeli telovaditi. Na območju komune KUZMA se je združilo kar pet vasi (oziroma njih predstavnic in predstavnikov), da bi s skupnimi vajami dokazali, da znajo poskrbeti zase. Pri miganju, ki ga od novembra že tretje leto uprizarjajo v telovadnici osnovne šole Kuzma, jim pomaga soboški Zavod za zdravstveno varstvo, vmes pa jim tudi kaj pametnega rečejo. In sicer na temo Živimo zdravo. Šefica gibanja je EMILJA BUNDERLA, posebnost, ki zasluži pozornost, pa je prst desne roke dvigajoči mož v ospredju ALOJZ LENARČIČ (samo on leži). Je dobesedno blaženi med ženami, saj je med več kot 25 migetalkami edini migetalec. Uf!

jog

söry

Žuta kuča v primežu preteklosti

Podiranje

Kje so tiste stezice?

Včasih jih je bilo kar nekaj - ne stezic, pač pa stez za kegljanje. Čeprav imamo v regiji šampione svetovnega slovesa, kegljišč skoraj ni več. Navdušenci lahko tekmujejo le še v Lendavi in Radencih, pa še na teh dveh lokacijah razmišljajo o tem, da bi kegljaško dejavnost ukinili. Zato je skrajni čas, da se temu postavita po robu dva velikana svetovnega kegljanja, sicer rojaka z leve oziroma desne strani Mure. V roke sta si segla MARIKA KARDINAR in HARRY STERŽAJ. In se zedinila, da med njima (vsaj kar zadeva gradnjo novega kegljišča) ni razlik.

Frbo

Photo session

Dame z gospodom

Ko se mursko-morskovalovci odpravijo na pot, se ni bati, da bi umirali od dolgočasje. Nasprotno - vrstijo se takšni in drugačni dogodki, nato pa se (praviloma vsi) zadovoljeni vrnejo. Spomini pa ostajajo - kot tale z izleta v Poreč, ko so se M-M dame ovekovečile s štirinožnim prijateljem. Le kdo v tej družbi je bolj trmast?

rika

Matjaževa razvojna ura

Papajte kjofe!

Buci - buc

V regiji bi radi manj nazadovali in bolj napredovali. Logika je neizpodbitna, prav tako pa tudi odločitev malega MATJAŽA, da s svojo priložnostno uro vsem nam izmeri čas.

Nekateri namreč pravijo, da je za karkoli pametnega v pokrajini ob Muri že tako ali tako (pre)pozno. A nikoli se ne ve ...

Bovič

Hoduljništvo

Stanovnik hitrejši brez motorja

Trditev iz naslova sicer ne drži čisto, saj je motor tudi za hojo na hoduljah potreben - čeprav gre za tistega z lastnim izgorevanjem. Vsekakor pa se je naš najbolj znani reli motorist MIRAN STANOVNIK odločil, da na naslednji dirki Pariz-Dakar porazi vse tekmece. In pravi, da za kaj takega ni dovolj, da mu gre jekleni konjiček na dveh kolesih kot namazan, pač pa mora biti tudi sam popolnoma »fit«. Zato si je za pomladne priprave izbral lendavske Terme, kjer je vsak dan aktiven od zore do mraka (in ta je po premiku ure še kasneje kot sicer). Eden temeljnih pripomočkov na »suhih« pripravah pa so hodulje. Potrebne so, ker je v Sahari zelo vroč puščavski pesek in se je treba naučiti, kako se mu (čim višje) izogneš!

Frbo

Zdaj se pa slikaj, Sahara!

Balašević navdušil Mursko republiko

BEEDA

Ondan so v enem najznamenitejših lokalov v Soboti, v Zvezdini Murski republiko, pripravili slovesnost z nazivom BEEDA 80. Bojda v čast dvema damama. Ena je BERNARDA, druga pa EDA, v seštevku pa sta na tem svetu manj kot 81 in več kot 79 let.

Program je z navdušenjem povezovala VALERIJA ŽALIK, strokovnjakinja za termalni turizem (Moravske Toplice). A pokazala je tudi vse razkošje svojih drugih talentov. Med drugim je spesnila slavospev predmetu, ki ga drži v roki (desni, da ne bo pomote).

Še večji aplavz pa je požel Djordje Balašević, ki je obujal spomine na prvo ljubezen. Popularnega Panonca je tokrat upodobila (z glasom in stasom) šefica oglaševalske agencije Venera, RENATA BAKAN FIKKO (na sredini), ki sta ji pomagala bek vokal MARICA in klaviaturist PETER.

söry

Krvodajalca Drago Pelcl in Franc Mlinarič sta samo dva od 745 prostovoljcev krvodajalcev z območja Gornje Radgone. Mnogi so darovali kri že več desetkrat, zato ne preseneča, da je bila tudi zadnja akcija v Gornji Radgoni nadvse uspešna.

Ob zadnji krvodajalski akciji, ko so na radgonskem območju našli kar 745 krvodajalcev, je bilo treba skuhati tudi veliko parov kranjskih klobas. Večino slednjih je skuhalo v kuhinji OŠ Gornja Radgona tamkajšnja kuharica Mimica Fekonja.

Vsak prostovoljni krvodajalec dobi po darovanju krvi navadno kranjsko klobaso, žemljice, sadje, kakšen brizganec ali kozarec vina, čaj ali kavo. In kot kažete redna krvodajalca Leo Žinkovič in Milan Mlinarič (v ospredju), jima je dobro teknilo. Radgonskemu RK pa ob krvodajalskih akcijah navadno pomagajo: Radenska, MIR, Mlinopek, VINO Steyer ...

Krvodajalci

Brez številnih aktivistk in še kakšnega aktivista bi bilo delovanje krajevnih in območnih odborov in združenj RK težavnejše. K sreči so poleg mnogi prostovoljni aktivisti, ki ne želijo prispevati svojega prostega časa, ko je treba pomagati drugim, le pri organizaciji krvodajalskih akcij, temveč pri vseh drugih aktivnostih.

Zato se aktivistke občasno, navadno enkrat letno, sestanejo tudi na posebnem druženju, ko med drugim pregledajo, kaj so naredile in kaj bodo počele v prihodnje. In tako je bilo tudi na srečanju aktivistk KO Stogovci in Žiberce.

Na sliki stojijo od leve proti desni: Marica Vajnhandl, Anica Špindler, Pepca Navak, Sida Režonja, Majda Jerebic – predsednica sveta KS Stogovci; Milka Patekar – predsednica KO RK Stogovci; Davorka Makovec – sekretarka OZ RK Gornja Radgona; Jasna Vinčec, Helga Filo, Štefka Sobočan, Olga Brandl, Hermina Šemen – predsednica KO RK Žiberce; čepijo: Hermina Potočnik, Milan Vajnhandl, Silva Vračko – predsednica OZ RK Gornja Radgona; Majda Vinčec, Cilka Kron-

Letošnje srečanje aktivistk Rdečega križa na Apaškem polju je bilo povezano s praznovanjem dneva žena in materinskega dneva, zato je predsednica Sveta KS Stogovci Majda Jerebic ob čestitkah za pridno in nesebično delo aktivistke razveselila z lončnico, med njimi tudi Sidonijo Režonja.

Kdo je lahko krvodajalec?

Kri lahko daruje vsakdo, ki je dobrega zdravja, star od 18 do 65 let (mlajši le z dovoljenjem staršev). Krvodajalec mora tehtati 50 kilogramov ali več in kri lahko da, če zadnje tri mesece ni imel večje operacije oz. v zadnjih šestih mesecih ni dobil transfuzije. Pogoj je tudi, da moški vsaj tri mesece, ženska pa vsaj štiri mesece ni darovala krvi. Ženska ne sme biti noseča, nihče pa ne sme vsaj 12 do 24 ur prej jemati določenih zdravil (o tem pred odvzemom odloča zdravnik).

Krvi pa ne morejo dati ljudje, ki so imeli hujše bolezni srca, maligne bolezni, aids, hepatitis C, sladkorno bolezen, ki jo uravnavajo z inzulinom, revmatoidni artritis ali psoriazo. Pri nas je najbolj pogosta krvna skupina A (40 %), sledi skupina 0 (38 %), skupina B (15 %), najredkejša pa je skupina AB, ki jo ima le okoli sedem odstotkov ljudi.

Pri laboratorijskih preiskavah krvi, ki so vedno obvezne, so odkrili 15 ljudi, okuženih z virusom HIV. Torej ne le, da s svojo krvjo pomagamo tistim, ki jo potrebujejo, temveč s temeljitimi pregledi in preiskavami pomagamo tudi sebi.

Začetki slovenskega krvodajalstva segajo v leto 1945, ko je bil pri Centralni vojni bolnici (CVB) v Ljubljani ustanovljen transfuzijski oddelek in 4. junija istega leta konzerviranih prvih 19 stekleničk krvi. Uprava CVB je dajala darovalcem kosilo in kot darilo moko, olje in sladkor. Leta 1946 je ministrstvo za preskrbo in trgovino za krvodajalce odobrilo posebne živilske nakaznice za nakup racionaliziranih živil, po odločbi ministrstva za ljudsko zdravstvo pa jim je pripadla tudi denarna nagrada, in sicer dinar za kubični centimeter darovane krvi. Tako smo imeli v Sloveniji v tem obdobju plačano krvodajalstvo, kmalu pa so se pokazale negativne strani tega plačevanja. Med krvodajalce, ki so dajali kri iz nesebičnih človekoljubnih nagibov, da bi reševali življenja, so prihajali ljudje, ki jim je šlo le za denar in niso upoštevali niti nevarnosti zase, kaj šele za bolnika. Bil je ugotovljen celo primer, ko je nekdo dal kri dvakrat po pol litra v enem tednu v različnih transfuzijskih ustanovah. In to je narekovalo nujen prehod na neplačano darovanje krvi.

Že pred leti so se pri Območnem združenju RK Gornja Radgona odločili na nekoliko drugačen način vsaj malo oddolžiti najbolj pridnim aktivistom v krajevnih organizacijah (teh organizacij je v občinah Gornja Radgona, Radenci in Sv. Jurij ob Ščavnici kar šestnajst) in donatorjem, ki jim vedno pomagajo pri vseh akcijah. »To naše tradicionalno srečanje je samo dodatek besedi hvala vsem našim aktivistom. Drugače se jim ne moremo oddolžiti za vso njihovo neplačano delo, humanost in izgubljen čas, ki se ga da težko poplačati. Tako se jim zahvalimo ob kozarčku in z lepo besedo,« nam je povedala Silva Vračko, predsednica OZ RK Gornja Radgona.

Prva organizirana akcija je bila leta 1953 med zagorskimi rudarji, kot aktivist RK pa jo je organiziral dr. Danilo Gomilšek. Tako se je leta 1953 prešlo na neplačano, anonimno in prostovoljno krvodajalstvo v Sloveniji, organizacijo krvodajalskih akcij pa je prevzel RKS. Anonimno in brezplačno je tudi danes, krvodajalci pa so humanisti, ki so zadovoljni z lepo besedo, kranjsko klobaso in kakšnim tekočim okrepčilom. Niti denarna ponudba iz sosednje Avstrije pri naših krvodajalcih ni naletela na plodna tla.

Pomurci na slovenskem vrhu

V primerjavi s stopnjo razvitosti, povprečjem osebnih dohodkov in zaposlenosti, po čemer je pomurska regija večnoma na zadnjem mestu in močno pod državnim povprečjem, je pri prostovoljnem krvodajalstvu povsem drugače. In tudi zaradi tega so lahko Prleki in Prekmurci ponosni, saj od okoli 100.000 lani prijavljenih krvodajalcev v državi odpade na Pomurje dobra desetina (po številu prebivalcev in površini odpade na Pomurje okoli 6 %) ali kar 11.000 krvodajalcev. V vsej zadevi je še posebno pomembno, da je med Pomurci veliko krvodajalcev nezaposlenih, kar pomeni, da kri darujejo iz humanih nagibov in ne zaradi koristi, kot so plačan dopust in podobno. Ob tem pa so v Pomurju še posebno ponosni, ker

število krvodajalcev ne upada, kot na primer na nekaterih drugih območjih, temveč nenehno počasi narašča, med krvodajalci pa je vedno več mladih, novih krvodajalcev, kar zagotavlja, da prostovoljno krvodajalstvo na skrajnem severovzhodu države ne bo izumrlo.

Kar 745 krvodajalcev je darovalo več kot 320 litrov krvi

Čeprav so bile konec februarja in v začetku marca na območju Gornje Radgone šolske počitnice, kar pomeni, da se je veliko staršev skupaj z otroki odpravilo na smučanje ali kakšne drugačne počitnice, je bila štiridnevna krvodajalska akcija v organizaciji Območnega združenja RKS Gornja Radgona izjemno uspešna, saj so zabeležili rekordno udeležbo prostovoljcev. Na odzemnih mestih v prostorih osnovnih šol Apače, Sveti Jurij ob Ščavnici in Gornja Radgona je namreč ekipam SB Maribor (v Apačah) in Oddelka za transfuzijo krvi RS v Ljubljani kri darovalo skupno kar 745 (lani 730) prostovoljcev, ki so tako podarili skupno več kot 320 litrov življenjsko potrebne krvne plazme. To je zelo veliko glede na dejstvo, da ponekod po državi število krvodajalcev nenehno upada, in kljub dejstvu, da se pojavljajo kvazi posredniki pri prodaji krvi v sosednji Avstriji.

FOTO

Oste B.

Ne glede na dogajanje izpred štirih let, ko so nekateri vodilni ljudje RKS počeli nekatere nečedne reči, je RK še vedno najbolj priljubljena humanitarna organizacija. K temu vsekakor prispevajo poleg krvodajalskih in drugih humanitarnih akcij različne dejavnosti, ki potekajo vse leto. In tega se zavedajo tudi v Gornji Radgoni, kjer se vodstvo in aktivisti območnega združenja in krajevnih organizacij družijo z ljudmi, jim merijo tlak, krvni sladkor, holesterol ... jim predstavljajo svoje aktivnosti ipd. Na sliki ena od akcij OZ RK Gornja Radgona, od leve proti desni: Sabina Srt, Davorka Makovec, Marija Vračko, Milica Plec in Viktor Pelc.

Sedeli smo za dolgo točilno mizo irskega puba McCormick v najbolj znani trgovski ulici v Los Angelesu, na Rodeo Drive. Karliček se je vrnil iz Evrope: z ženo sta bila tri tedne na smučanju v Švici.

Pivo, smrt in šale

- In kako je bilo? ga je vprašal Jirka, potem ko smo naročili tri »rezana« piva, črno-beli guinness.

- Katastrofalno. Ko sva prišla, je sijalo sonce, bilo je modro nebo. Rekla sva si, pa ja ne bova že prvi dan stopila na smučke, počitnice so pred nama. Drugi dan se je zmračilo, začelo je snežiti, vidljivost je bila enaka ničli.

- Slab začetek, dober konec, sem dodal in se spomnil, kako tudi moji hčerki jamrata zaradi slabega vremena, čeprav se je marec prevesil v drugo polovico, koledarska pomlad pa je tu.

- Prav imaš. Samo ta slab začetek je trajal do zadnjega dneva najinega dopusta. Dober konec je nastopil tisto jutro, ko sva odhajala: sijalo je sonce, nebo je bilo modro kot pogled Nicole Kidman. Nič od smučanja.

Karliček je naredil dolg požirek.

- Niti enkrat se nisva smučala. Zato pa sva si ogledala vse muzeje v mestu, prebrala vse jedilnike v restavracijah in se zredila.

- To je res smola, sem dodal in srknil črni del guinnessa.

- Vidva nimata pojma, kaj je smola. Neka ženska je bila pred leti največja zgubarka ameriške loterije. Kupila je dve srečki, eno na Rhode Islandu, drugo v Massachusettsu. Na srečki, ki jo je kupila na Rhode Islandu, so bile številke, ki so bile izvečene v Massachusettsu, na tisti iz Massachusettsa pa številke, ki so zadele v Rhode Islandu. To je nesreča v sreči.

- Neki odvetnik je imel nekajkrat srečo v nesreči. Preživel je namreč rušenje newyorških Twin Towersov v terorističnem napadu 11. septembra pred petimi leti. Ta isti človek se je izognil smrti v eksploziji bombe, podtaknjene

Mihaila Obrenovića, Miloševićeva smrt je povezana z obletnico atentata na Zorana Đinđića. Dvakrat je konzervativni del Srbije potrdil, da ne želi evropeizacije in moderne države. Srbi ustvarjajo zgodovino s svojo krvavo simboliko. Zanima jih moč oblasti, ne progresivni razvoj.

- Bral sem, da so se prepirali, kje naj bi bil pokopan.

- Svoj mir bo vojni zločinec, haaški obtoženec brez obsodbe, našel pod lipo na domačem vrtu v Požarevcu. Celó v rojstnem mestu mu niso dovolili, da bi bil pokopan na javnem, mestnem pokopališču.

- Čudim se, da ga v Haagu niso upepelili, prah pa vrgli v morje.

- Gledal sem, kako so ga pripeljali v Beograd. Krsta je bila zavita v črne plastične vreče, kakršne uporabljamo za smeti.

- Že nekaj dni po njegovi smrti so se pojavile šale o njem. Slobodan je prišel v nebesa in naletel na svetega Petra. Ta ga je vprašal, ali želi, da mu najprej prebere obtožnico. Slobodan je odgovoril: Delaj, kar hočeš, jaz tako in tako ne priznam ne vas in ne vaše obsodbe.

- Ta je boljši, sem rekel. Ko je prišel Sloba pred rajska vrata, je kot neumen tolkel po njih. Sveti Peter ga je vprašal: Kaj delaš tukaj? Pa pravi Sloba: Želim v raj! Sveti Peter mu je dogovoril: Izgini, tvoje mesto je v peklu. Čez kakšnih deset dni se zasliši novo trkanje po vratih raja. Sveti Peter je odprl vrata in zagledal pred sabo trinajst hudičev. Vprašal jih je: Kaj pa vi delate tukaj? Mi smo begunci, je odgovoril eden od njih.

Jirka in Karliček sta se zasmejala in dodala, da je to vredno še ene runde. Pivo je imelo nekam veder okus. Pred

RAZMIŠLJAN
Goran Šoster,
direktor Prleške
razvojne agencije

Lepa naša Prlekija. Stereotipno priseganje na simbole, s katerimi se Prleki identificiramo, postaja iz leta v leto bolj jalovo početje. Najprepoznavnejši prleški simbol je zagotovo Jeruzalem. Že več desetletij se za njegovo obnovo ni nihče brigal. Šele v zadnjem letu je podjetniška ambicioznost premaknila zaspane lastnike in presenečena ugotovila, da bo obnova zanemarjene infrastrukture na Jeruzalemu stala veliko več od prvotno načrtovane. Namesto adaptacije zgradbe, v kateri so bila doslej

Spanje pravičnega je postalo mora

naprodaj prleška vina, je bilo treba zgradbo zaradi dotrajanosti porušiti in začeti znova, od temeljev.

Izkušnja z najprepoznavnejšim prleškim simbolom je podobna usodi Prlekov v novjšem času. Še zmeraj se ponasamo z dosežki naših prednikov, ki so se dokazali na vseh področjih. V umetnosti Kocbek, Kreft, Trstenjak, Vraz, v znanosti Trstenjak, Miklošič, v filozofiji Veber, v politiki Korošec in nosilci 1. slovenskega tabora, v gospodarstvu Janez Puh, v religiji Slavič in Grmič ter številni drugi. Vsi našteti so prepoznani kot pomembni Slovenci. Prleško poreklo jim je bilo v ponos, oni pa so postali ponos Prlekije. Pomembni Prleki in njihovi dosežki predstavljajo zdrav in trden temelj Prlekije. Ta je rezultat nadarjenosti, vizionarstva in vztrajnosti posameznikov, ki se jim je uspelo dvigniti iz povprečja.

Zanimivo je opazovati, kakšna zgradba je zrasla na teh temeljih. V številnih prleških cerkvah komajda najdemo kakšnega Prleka, v umetnosti in kulturi je Prlekija nepomembna provinca, Prlekija ne premore nobenega znanstvenega inštituta in nobene visokošolske ustanove, ki rastejo drugod kakor gobe po dežju. V politiki smo Prleki znani kot popustljivi in prilagodljivi člani hierarhično strukturiranih strank, v katerih vrhov ni uspelo pokukati nobenemu Prleku. V prleškem gospodarstvu že več desetletij beležimo trende zaostajanja za slovenskim povprečjem. Nobeno od treh prleških mest ni gravitacijski center, v katerem bi se dogajalo kaj zanimivega za mlade, perspektivne kadre. Prav ti, na katerih bi morali zidati zgradbo Prlekije, nam vztrajno uhajajo v razvite centre ali kar k sosedom. Na trdnih temeljih je zrasla majava zgradba. Prlekija je zaspala na lovorikah slave svojih prednikov.

Razmislek o prihodnosti Prlekije je bil doslej atomiziran, prepuščen številnim nepovezanim iniciativam. Izpostavljen je bil velikemu številu majhnih občin in političnih strank, ki se ukvarjajo z reševanjem številnih lokalnih problemov. Tem se pridružuje veliko povprečnih gospodarstvenikov, odseljenih razumnikov in umetnikov. Vsak razmišlja o svoji usodi in gradi svoj dom. O skupni usodi, o celotni Prlekiji ne razmišlja nihče. Zanj tudi nihče ne skrbi in se zanj nihče ne poteguje. Zato je krivično pričakovati od katere koli institucije, da bo naredila Prlekijo prepoznavno v slovenskem prostoru in Evropi regij.

Zdrava Prlekija potrebuje kulturni utrip, ki bo izziv umetniškom. Tistim, ki so se že ali se še bodo dvignili iz povprečja ljubiteljske kulture. Še dobro, da vsaj slednja ne presahne, kakor presihajo občinski proračuni, ko je treba zagotavljati sredstva za kulturo in razvojne projekte. Prlekija potrebuje posameznike, ki jih ne bo strah okolja, ko se bodo blatili v vseh strani dvignili nad sivo povprečje. Ta prostor bi zopet moral postati žarišče novih političnih vizij – namesto servilnega ponavljanja strankarskih navodil od zgoraj. Ponos Prlekov ne more biti zgolj jezik, s katerim se identificiramo in prepoznavamo v luči globalnih izzivov. Prlekija po prepoznavna le po nadpovprečnih posameznikih in učinkoviti skupni strategiji. Za slednjo sta potrebna sodelovanje in podpora nadarjenim in vztrajnim voditeljem, ki bodo strategijo izvajali. Glede na to, da programi nastajajo, se obetajo Prlekiji boljši časi. Upajmo, da jih bo kdo tudi izvedel. je tudi prav, saj tak vsi hvalazvedel. Z rezultati se bodo itak vsi hvalailio v luči globalnih izzivov d sivo povprečje. gij.n

na istem mestu leta 1993, a v zadnjem trenutku je odpovedal let za letalo, ki je 1988. eksplodiralo nad škotskim mesto Lockerbie.

Pomolčali smo. Pač trojna sreča v nesreči. Tudi mi smo bili trije. Temnolasa natararica nas je ošinila s pogledom in pripomnila: Trije mušketirji.

Pred dnevi se je vrnila s potovanja po Evropi.

- V Parizu je bilo katastrofalno vreme, ves čas je deževalo, pihalo. Hodili smo po muzejih kot brezdomci.

Drug drugemu smo se smilili, dokler Karliček ni naročil nove runde. Potem je vprašal: Kaj se je zgodilo z Miloševićem? Misliš, da so ga res zastrupili?

Odgovoril sem mu, da ne vem.

- Pri Srbih je vse mogoče. Če niso v preteklosti ubijali drugih, so ubijali sami sebe. Tako so ubili reformatorja

nama se je bleščal napis: Do St. Patrick Day Only 3 Days.

- Tudi ta je dober. Neki Albanec je izjavil, kako mu je žal, da je umrl Slobodan Milošević, ker tako ne bo doživel samostojnosti Kosova. Milošević je trdil, da bo Srbija velika vse do Tokia, a zdaj je kot nokia ... vsak dan nov model, vsak dan manjša!

Potem sem jima moral v naglici razložiti kratko zgodovino Balkana. Plačali smo 33 dolarjev in odšli do avtomobila.

Jirka se je jezil: Še včeraj si lahko tukaj parkiral tri ure zastoj, zdaj pa samo eno uro. Morali smo doplačati tri dolarje. Karliček se je nasmehnil: nesreča v sreči. Vse se vrtil okrog številke tri: trije mušketirji, tri piva, trije dolarji.

- In tri dni do irskega praznika, ko bodo v McCormicku točili zeleno pivo.

In potem je Karliček vprašal: Misliš, da zdaj tudi v Srbiji pijejo črno pivo?

- Oni pijejo »ljuto rakiju«. Ker so jezni na ves svet.

- Jaz nisem na nikogar jezen, je rekel Jirka. Pogled okrog sebe. Kalifornija je srečna dežela.

- Morda zato, ker ni imela Slobodana Miloševića, je ugotovil Karliček. In me potrepal po ramenu. Ko da bi tudi on vedel, da je z Miloševićevo smrtjo prišla pomlad v Srbijo tri dni pred koledarskim rokom.

MADE IN USA

Branko
Šomen

16. maja bo dobitnik viktorja za najbolj popularno televizijsko osebnost star, kot pravi on, dvakrat dvajset let. Njegov vzornik, oče ali papi, kot ga je klical, bi bil, če bi še živel, zagotovo ponosen na sina, ki ga je dobil pri svojih 46 letih, čeprav mu je še na smrtni postelji dejal: »Sin, nikdar nič nisi znal in nikdar nič ne boš znal.«

»Jožek je eno, Činč pa drugo.

Zato Jožeka ne dam, ker bodo potem vsi pometali z njim.«

– Jože, se spomniš svojega prvega večjega nastopa?

»Ja, prve nastope sem imel v gimnaziji, med malicami. Tekmovali smo v pripovedovanju vicev. Takrat smo spremljali bosansko nadaljevanje Nadrealisti. Sanjal sem o tem, da bi počel to, kar počnejo oni. In zdaj se mi te sanje na nek način tudi uresničujejo.«

– Zakaj študij nemščine in slovenščine?

»Hotel sem študirati nemščino in angleščino. Takrat sem se že ukvarjal z glasbo. Moj bratranec, član Buldožerjev, Borut je imel studio, zato sta bila mama in oče proti, da bi študiral v Ljubljani, ker sta se bala, da bo studio pomembnejši od fakultete. Zato nisem imel izbire. Ker sem študiral v Mariboru, sem se moral odločiti za nemščino in slovenščino, ki me je pokopala tik pred četrtem letnikom. Študija nisem končal zaradi slovenske fonetike, zato pa zdaj vse delam v prekmurščini.«

– Ampak poučeval pa si?

»Ja. Jaz sem bil t. i. učitelj brez listnice v podružnični šoli v Serdici, kjer so bili večinoma romski učenci, s katerimi nisem imel nobenih težav. Sledila je Cankova, podaljšano bivanje, nobenih težav. In nato Gornji Petrovci, ki sem si jih zapomnil le po učencih, na nekatere učitelje in ravnateljice sem raje pozabil. Otroci pa so bili čudoviti, imeli so me radi. Pri pouku smo tudi kartali, če so si otroci to zaslužili. Ko je bil red, je bil red, ko je bil hec, je bil hec. In to mi je takratna ravnateljica tudi zamerila, čeprav sem imel kar nekaj državnih prvakov iz nemščine. Imel sem tudi nogometni krožek, brez telovadnice. Trenirali smo pri temperaturi 15 stopinj pod ničlo, pa smo prišli med šestnajst najboljših osnovnošolskih ekip v Sloveniji.«

– Boš še kdaj profesor?

»To, kar zdaj doživljam v tem medijskem svetu, je zelo lepo. Oder je moj adrenalin. To rad počnem. Nimam moralnega mačka, da nisem končal fakultete. Mogoče sem bil premalo vztrajen. Pa se ne obtožujem za to. Na trenutke

sem upornik brez razloga še danes, in verjetno je bil to tudi razlog, da nisem končal študija. Ampak, jaz gledam samo naprej, nazaj nikoli.«

– Z glasbo si se ukvarjal že pred Retaši. Napisal si tudi Murino himno?

»Ja, oktobra leta 1992. Zdaj je stara skoraj štirinajst let.«

– Prvi stik s televizijo?

»Prvi stik je bil naključen. Boris Črni iz studia Bruli je iskal komentatorja za Murine nogometne tekme. Nogomet obožujem, igral sem ga 20 let. Potem pa je nastala ideja za oddajo I feel good. Posnel sem devetnajst oddaj. Nato sem odšel na televizijo As in tam posnel 30 oddaj z nekdanjo ekipo. Potem sta se mi slučajno pridružila Cepo in Primož. Posneli smo okrog 80 oddaj. Zatem je prišel Murski val. Marjan Dora mi je predlagal, naj delam radijsko oddajo, podobno televizijski. Vmes so prišli še Retaši. V radijskem delu sem užival dobrih pet let, ker je bilo to delo v primerjavi s televizijo velika sprostitev. Potem pa sem se enostavno naveličal dela ob nedeljah, od 20.00 do 24.00. Prišla je Net TV, nato ponudba Janeza Ujčiča z RTS-a, ampak odločil sem se za ponudbo Ideje TV, ker sem lahko ostal v domačem kraju, v Murski Soboti. Z Ideje so me pred podelitvijo Viktorjev pustili. Vzroka sta bila dva: prvi je bil t. i. škrlatni princ, drugi pa napovedano gostovanje Zmaga Jeliniča v moji oddaji.«

– Potem pa je prišel viktor?

»Ja. Točno na 15. obletnico očetove smrti, 7. marca, sem dobil klic s Stopa, da sem nominiran za viktorja. Jokal sem. Zaradi očeta in nominacije. In nato sem ga dobil. Čisto pravega viktorja. Najprej nisem verjel. Še na rdeči preprogi sem izjavil, da so zelo majhne možnosti, da bi en lokalni voditelj dobil viktorja. Pa se je zgodilo prav to. Bil sem tako presrečen, da nisem znal priti z odra. Tudi govora nisem imel pripravljenega. Po podelitvi pa sem jokal kot dež. Prvič v življenju se mi je zgodilo nekaj takega. Morda se mi več nikoli ne bo. Viktor mi

veliko pomeni. Je rezultat mojega dela, Net TV-ja in Ideje. To je prekmurski viktor, zato si ga lahko lastijo vsi. Vendar mnogi tega nočejo razumeti. Ob tej priložnosti bi se rad zahvalil tovarni Mura za čudovito obleko. Hvala direktorju, ki mi je predlagal mokasine brez nogavic in njegovim sodelavkam. Odločil sem se, da bom obleko dal na javno dražbo, denar pa namenil za osnovno šolo štiri iz Murske Sobotice. Tudi z Retaši smo pomagali četrti šoli, poročnišnici ... Vendar tega skoraj nihče ni opazil. Vsi pa opazijo, kako je Činč nor, kakšen bedak je, kako grdo se obnaša ...«

– Odkod ideje?

Sproti, sproti ... Slovenija je postala tako lepa država v tem svojem hlapčevstvu, v tem kvazi EU in Natu. Ti odkrito povem? Jaz se na oddajo ne pripravljam veliko. Preberem si teletekst in dvakrat preberem časopis, pa vse vem. Iztočnice imam in potem razvijem zgodbo. Priznam, včasih odidem predaleč. Ampak jaz sem jaz. Jaz delam na tak način ...

– Imaš vse oddaje posnete?

»Ne, ker mi jih na Idei ne dajo.«

– Zakaj ti jih ne dajo?

»To moraš vprašati nekdanje delodajalce.«

– Kljub ponudbam iz Ljubljane in Maribora ostajaš zvest Murski Soboti?

»Veš, kaj sem opazil? Opazil sem eno »čudastvo« v Prekmurju. Saj, ljudje me gledajo. Jaz sem prepričan, da je tudi veliko Prekmurcev glasovalo zame. Ampak eden drugemu tega ne priznajo. Morda jih je sram? Zato sem se na Soboških dnevih tudi zahvalil otrokom, da so starše pripeljali na koncert Retašov. Moja ciljna publika je raznolika. Raziskave, ki jih je delal AJB (servis merjenja) kažejo na to, da me gledajo ljudje stari od 15 do 75 let, različnih struktur, tudi intelektualci. Večino Prekmurcev pa je očitno sram, da je Činč v Prekmurju. Ne vem, zakaj je tako. Jaz imam Prekmurje zelo rad, zato sem ostal doma. Ne vleče me v Maribor in Ljubljano. Pametnejši od mene mi svetujejo, naj se odselim. Ampak, tu je moj dom, 40 let sem v Soboti. Iz Maribora sem prišel domov. Odločil sem se, da bom šel v samoprodukcijo in oddajo snemal za TV Piko. Stane Grah mi je ponudil delo. Rad bi snemal v soboški grajski dvorani. Kar nekaj gostov imam že dogovorjenih ... Obsejen sem s televizijo in svojim bandom D'Kwaschen retashy. Mislim, da sem s tem povedal vse. Upam, da mi bo uspelo ... Če bo vse po sreči, me bodo gledalke in gledalci lahko videli že sredi aprila. Tudi moj pomočnik bo ostal z mano. To je mali Marulek, Neno. On bo boljši kot Činč ...«

– Prej si že dejal, da greš večkrat čez rob. S predolgim jezikom si se marsikomu zameril?

»Vem, da me veliko ljudi zaradi mojega jezika in obnašanja ne mara, nekateri pa me vendarle imajo radi. In prav zaradi slednjih, ki me podpirajo, se ne bom spreminjal.«

– Če ne bi delal tega, kar počneš zdaj, kaj bi počel? Kje se vidiš na primer čez trideset, štirideset let?

»Podpisal sem do sto let, za naprej pa se bomo

pogajali. Priznam, da imam sebe premalo rad. Preveč kadim, alkohola pa sicer ne pijem. Upam, da bo glava delovala in da bom lahko delal naprej. Imam veliko ciljev, sem velik sanjač. Rad bi zaigral v kakšnem »nore« filmu; ne za honorar, zastoj, da bi videl, ali sem sposoben. Bil bi tudi režiser. Rad bi imel »kafič« ... Knjigo bom zagotovo napisal. Po podelitvi viktorja sem svoji Stanki dejal, da zdaj lahko napišem knjigo. Ko so me natepli, pa sem rekel, da že lahko iščem založnika, ker me nič več ne more presenetiti.«

– Kakšen si, ko si doma?

»Doma sem pa Jožek. Vstanem, ko Murine šivilje že delajo nekaj ur. Spim od štiri do pet ur. Nato grem na kavo k Zvezdi. Preberem časopise. Potem grem domov. Igram Play station, preveč kadim in gledam televizijo. Od 22.00 do dveh zjutraj gledam talk showe. In veliko berem. Zadnja knjiga, ki sem jo prebral, je bila Da Vincijeva šifra, malo težje berljivi Harry Potter. Trenutno pa berem Hillary Clinton. Potem pa bom spet prebral Kafkino Ameriko, ki je zame najljubši roman vseh časov. Tudi na klavir igram. Osem let sem obiskoval glasbeno šolo. Zdaj sem se odločil, da se bom učil tudi prepevati ... Pa saj imam še veliko časa, komaj dvakrat dvajset let bom star.«

– Kaj pa gospodinjstva dela?

»Likam po potrebi, prej je to počela moja nekdanja žena, zdaj to počne Stanka. Rad čistim, pospravljam, sesam. Najraje pa kuham. Moja specialiteta so njoki na bolonjski način. Zelo rad pripravljam tudi špinačo z bešamelom. Krava vice mi vedno odlično uspejo. Sladice sicer že dolgo nisem spekel, moja specialiteta pa je skutna torta.«

– S čim najraje presenetiš svojo Stanko?

»Z lepim obnašanjem, ker sem težak. Z mano je »fajn« živeti, vendar zelo težko. Zato ji poskušam ugoditi.«

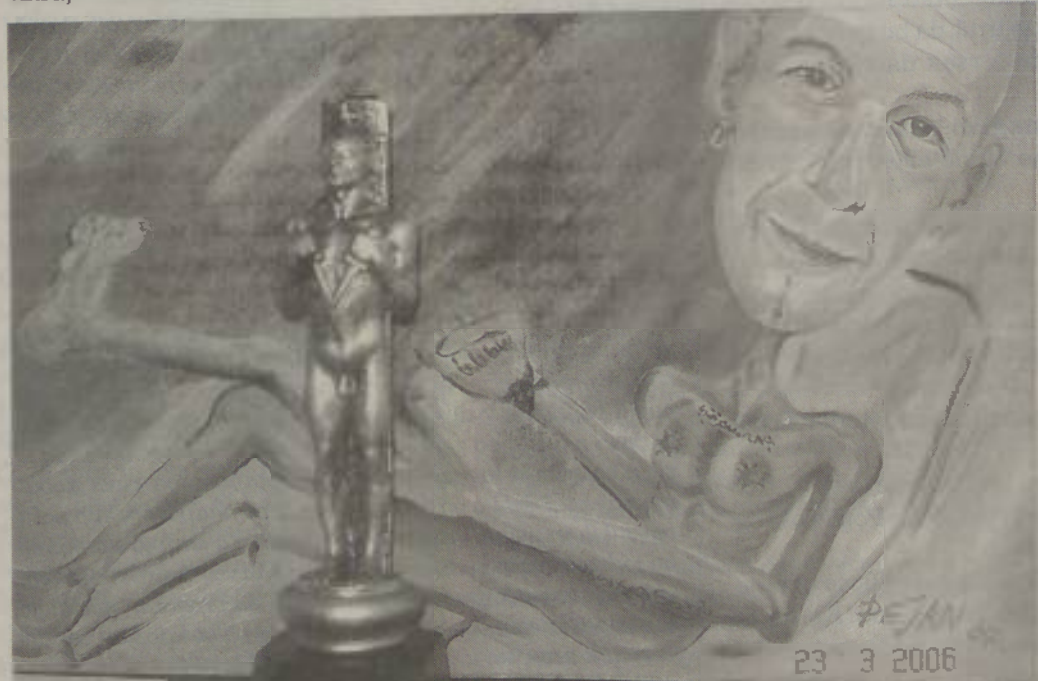
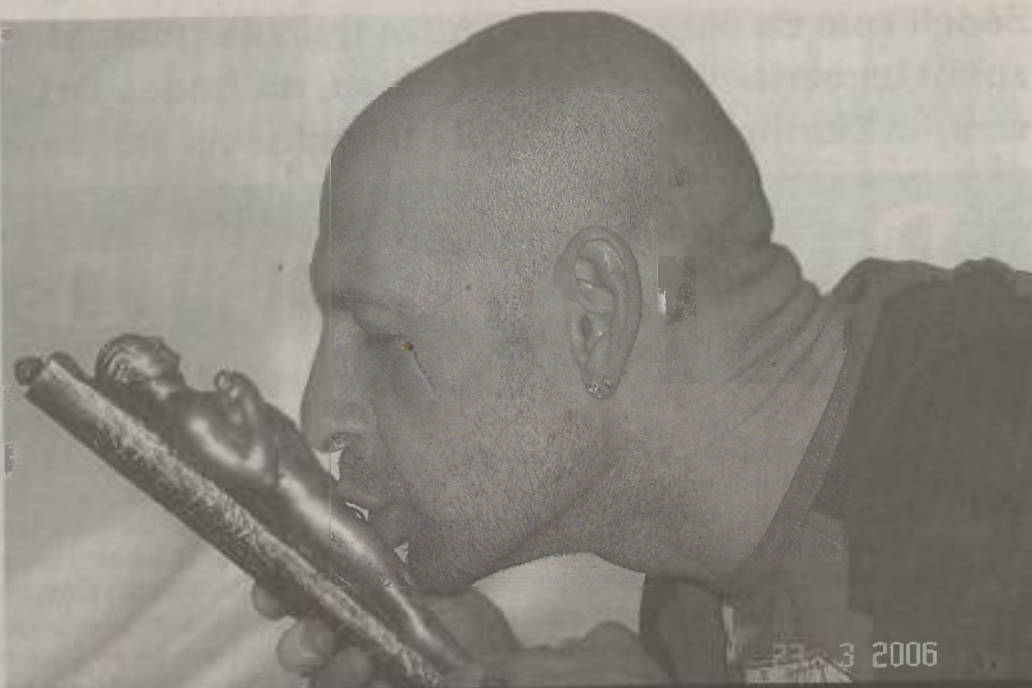
– Si romantik?

»Velik romantik. Za mene beseda seks ne obstaja. Priznam le ljubljenje. Ne vem, če sem dvakrat v življenju seksal, v vseh drugih primerih sem se ljubil. Rad se »cartam«, še raje pa pogovarjam.«

– Zvestoba?

»Jaz ne morem biti nek moralni barometer za to, ker sem se ločil. Če sva že pri tem, bi se rad zahvalil nekdanji ženi Mileni in hčerki Kajji za moralno podporo v času ločitve in v času bitke za viktorja. Priznam, kriv sem za ločitev. Mileni pa želim vse najboljše v življenju. Najmanj v od viktorja je Milenin in Kajin. Življenje je pač takšno, kakršno je. Vsi smo krvavi podkožo. Zaenkrat sem Stanki zvest. Stanka je mlada, stara šele 20 let, jaz jih bom imel 40. Karkoli se zgodi, ji ne bom zameril. Life is hard. Življenje je kruto. Pa kaj zato. Vsako juho, ki si jo skuham, tudi sam pojem. Veš, 90 odstotkov ljudi me ne pozna.«

Jožek je eno, Činč pa drugo. Zato Jožeka ne dam, ker bodo potem vsi pometali z njim.«

Ljutomer je rojstni kraj družine Potočnik. Pet otrok je glasbeni talent podedovalo po očetu, ki je bil sicer po poklicu bankir, toda tudi odličen organist in zborovodja. Mati je bila gospodinja. Imela je enega najlepših glasov v mestu. Oba sta otrokom že zgodaj približala ljubezen do glasbe, toda samo Marjan, se ji je v življenju posvetil tudi poklicno, medtem ko so se preostali Potočnikovi zapisali drugim poklicem. Najstarejši Peter je beograjski dopisnik časopisa Delo, Slavko je profesor telovadbe na ljubljanski medicinski fakulteti, Mira uči angleščino in nemščino v Ljutomeru, Cvetka pa je kirurginja v soboški bolnišnici.

»Dosežek je, ko me glasba prevzame«

Bili so gusarji

»Življenje v Ljutomeru se je v letih našega odrasčanja zelo razlikovalo od današnjega dogajanja v prleški prestolnici. Ljudje v mestu so še imeli živino in okoli mesta polja. Tudi mi smo imeli doma nekaj zemlje in živine. Kadar nismo bili v šoli ali delali doma, smo otroci čez dan hodili na pašo. S sosedovimi otroki smo se igrali gusarje, naredili splav in se vozili po Ščavnici. Tudi ušpicili smo kakšno. Med drugim smo za prvi maj zavezali kravi na rogove zastavice. Policistom, ki so šli mimo, to ni bilo najbolj všeč, toda otroci smo razložili, da tudi krave morajo praznovati. Domači večeri so bili namenjeni glasbi. Doma smo veliko prepevali, najbolj veselo pa je bilo ob kakšnem kmečkem opravilu, ko so k nam prišli sosedje, ki so nam pomagali, na primer pri ličkanju koruze,« se spominja Marjan Potočnik.

Glasbeno šolo so obiskovali le štirje

Marjan je duhovnik v Murski Soboti in obenem glasbeni maestro. Zanimivo je, da sam v otroških letih nikoli ni obiskoval glasbene šole. Pri treh letih je namreč v nesreči s slamoreznico izgubil prst in zato so menili, da ni primeren za učenje katerega od instrumentov. Želja po glasbi, s katero je odrasčal, pa je bila močnejša. Medtem ko so Peter, Slavko, Mira in Cvetka hodili k pouku v glasbeno šolo, je Marjana glasbenih korakov učila nuna, ki je v Ljutomeru tudi sama igrala orgle. Življenje Potočnikovim ni bilo ravno posejano z rožicami. Oče je umrl, ko je bil Marjan star devet let, zato je bilo doma treba poprijeti za delo in se hkrati čim hitreje izučiti za kakšen poklic. Marjan je odšel v mariborsko semenišče. Klavir in orgle sta bila tam vedno na voljo, nato ga je pot vodila na teologijo. V Ljubljani je vodil zборе, nato je študiral še glasbo v Zagrebu in Gradcu. Enajst let je bil ravnatelj kora v Mariboru. Za njim je tudi osem let studija cerkvene glasbe v Rimu. »Takrat so v Sloveniji ostali samo Slavko, Mira in Cvetka. Jaz sem bil v Rimu, čez nekaj časa je kot dopisnik časopisa Delo odšel čez mejo tudi brat Peter. V

Rimu sem se izpopolnjeval v igranju na orgle, kompoziciji, proučeval sem gregorijanski koral, poudarek pa je bil na zborovodstvu. Rim je res svetovljansko mesto, srečeval sem ljudi z vsega sveta, najlepše pa je bilo v našem slovenskem domu, kjer smo se zbirali tisti, ki smo imeli slovenske korenine ter hkrati študirali, živeli ali delali v Rimu in Vatikanu,« je povedal maestro Potočnik.

Ko zbor zapoje lepše

V Rimu ni hotel ostati, čeprav se tam nikoli ni počutil kot tujec, toda doma je bila družina. Danes poleg

Med bivanjem v Rimu so se v slovenskem domu zbirali vsi, ki so bili kakorkoli povezani s Slovenijo.

duhovniške službe, ki med drugim zajema poleg maševanja obiske v domu starejših in v zaporih ter delo z mladimi, vodi Župnijski zbor svetega Nikolaja, pomaga pa tudi drugim pevskim zborom. Obenem vodi Šolo za cerkveno glasbo, kjer poučujejo klavir in orgle, zborovodstvo in harmonije. Šola že ima dovoljenje za delovanje, zdaj čaka le še na državno koncesijo. Sam pravi,

Marjan Potočnik že desetletja uspešno vodi pevske zборе.

da slabih zborov ni, je le slab zborovodja. Najbolj mu je ostal v spominu eden njegovih nastopov, ko je v Ljubljani kot študent prvič dirigiral 120-članskemu zboru. O svojih dosežkih nerad govori. »Zame je dosežek, ko me glasba popolnoma prevzame in ko zbor zapoje lepše, kot sem pričakoval,« je dejal naš sogovornik. Najraje igra Bacha. Zanj pravi, da je katelizem cerkvene glasbe. Rad ima še sodobne francoske in domače avtorje. Ponedeljki popoldnevi in večeri so danes namenjeni srečanju s sorodniki. Zberejo se tudi ob praznikih, kakršna sta na primer božič ali velika noč, in takrat s sestrama in bratoma tudi kakšno preigrajo ali zapojejo, po glasbenih stopinjah pa hodita tudi nečakinja in nečak. To je čas, ko se iz Beograda vrne Peter in iz Ljubljane pride v Ljutomer tudi Slavko.

Skupaj za velikonočne praznike

Družina se bo zbrala tudi letos za velikonočne praznike. Včasih so Peter, Marjan, Slavko, Mira in Cvetka na veliko noč iskali na vrtu velikonočna jajčka, ki so jih starši skrili v grmovnice. Danes to prepuščajo mlajšim. Tudi pokanja s karbidom je manj, čeprav so včasih znali Potočnikovi fantje kar glasno streljati ob velikonočnih praznikih. Kakor v otroštvu, tako se tudi danes vsa družina dobro razume. Gotovo bodo skupaj obiskali božični koncert, katerega Marjan Potočnik že zdaj pripravlja v soboški katoliški cerkvi.

Dejan Fujs

Družinska fotografija Potočnikovih je nastala leta 1952.

Bratje in sestre se zberejo ob vseh praznikih.

LEGENDE

Ella Pivar

Eva, ki verjame v tradicijo

Lendava se prebuja iz dolge zime in marčevsko sonce privablja prve trobentice na gole ozare pod goricami. Bolj veselo je na Glavni ulici v gostilni Kancsal, kjer se zberejo na vsakodnevni obredni kavi lastničine prijateljice. A danes iz vljudnosti pohitijo, ker ne bi rade motile najinega klepeta. Prepustijo mi mesto tik ob točilni mizi, kjer je rezervirana miza za prijateljice, znanke, ki vsak dan premlevajo vsakdanje

nas jedi pripravljajo po starih receptih, brez vege te in drugih umetnih dodatkov. Po mojem mnenju se morajo pice peči v picerijah, ne spadajo v tiste gostilne, ki hočejo obdržati podeželsko, meščansko tradicijo. Najbolj so mi pri srcu recepti mame, ki prav tako izvira iz gostinske družine, njena botra in rejnica pa je veljala za odlično kuharico.

Gospa Eva združuje dve lendavski gostilniški tradiciji, po očetu Kancsalovu, po materi Horvátovo. Kako sta se združili, pa je posebna zgodba. Po virih naj bi bila starejša Kancsalova, toda niti Matyáseva – Matyi Horvát ne zaostaja za njo.

Mlada Aranka in Geza Kancsal sta po vojni uspešno vodila svojo gostilno z znanimi natakarijema Öcsijem Pinterjem in Zolijem Huzijanom.

Borballa, je bila njegova druga žena, ona prav tako izvira iz Redicsa. Služila je v Lendavi, a kje natančno, ne vemo, vendar se mi zdi, da prav v njegovi gostilni, v kateri sta se spoznala. On blizu petdesetih, ona nekaj čez dvajset, saj je rojena 1900. leta, sta se poročila okrog 1925. leta in kmalu so se jima rodili trije sinovi: Józsi, Jenő in Geza. Stric Józsi se je izšolal za strojnika, Jenő za trgovca, najmlajšega, mojega očeta Gézo, pa so namenili za dediča gostilne. Po dosedanjih informacijah ded in babica po očetovi strani predstavljata prvi rod oštirjev Kancsal ...

Na orumeneli fotografiji iz 1935. leta so József, starejši, osiveli gospod, glava družine, takrat že blizu šestdesetih, poleg je postavna žena Borballe in služkinja v naročju z malim Gezom, poznejšim dedičem gostilne.

Čeprav sta imela le to gostilno, ki je stala na koncu mesta, kjer so pozneje zgradili trgovino Gorenje, sedaj pa je tam RTV-center, sta stara starša veljala za premožna meščana. Okoliški kmetje, ki so na tržni dan v času sejmov z vozovi prihajali v mesto, so se po uspešnih kupčijah radi ustavljali pri Kancsalu in si privoščili krožnik »pörkölt«.

ta«, kisle juhe. Stara mama je bila dobrega srca, revnejše sošolce svojih sinov, pozneje pa prijatelje je vabila na kosilo v gostilno in jih je zastonj nasitila. Umrla je sorazmerno mlada, 1948. leta, dve leti pozneje pa še stari oče.

Svoje otroke sta vzgajala v duhu, ki je vladal med lendavskimi meščani med obema vojnama: popoldan sta jih pošiljala k dodatnemu pouku k učiteljici Idi Szlepsi, ki jim je pomagala pri učenju in jim privzgajala meščanske navade. Stara gospa, sama brez otrok, se je navezala na brate Kancsal in jim po drugi vojni, ko je že živela

na Madžarskem, zapustila pol svojega premoženja.

Aranka in ljubezen sta povezali dve gostilni

Eva starih staršev ni poznala, in šele ko je sama postala mati, je postopoma začela odkrivati družinske skrivnosti. Oče Geza, ki so mu namenili gostilno, se je kljub nasprotovanju staršev pri osemnajstih poročil s posvojenko drugega lendavskega gostilničarja. Aranka iz Moravskih Toplic je izvirala iz družine z veliko otrok in starša sta štirinajstletnico dala v Lendavo, da se izuči šiviljske

Družina s tremi sinovi se je v meščanski maniri postavila pred lendavskega fotografa.

dogodke malega mesta in okolice. Nad mizo na vidnem mestu je priznanje za stoletno družinsko tradicijo, ki ga je v začetku leta Eva Banutai, tretja v vrsti gostilniške družine Kancsal, prejela od Pomurske turistične zveze. »Vsak dan se dobimo pri meni na kavi, na čaju, one so prve, ki preizkušajo moje novitete. Celo mamine prijateljice sem podedovala, druge so iz moje generacije, s katerimi se po nakupih in pred kuhanjem kosila dobimo pri meni, poklepčamo, pa čeprav v gostilni, v domačem vzdušju. Vzdušje mi veliko pomeni, v svoji ponudbi poskušam pričarati tisto, kar ljudje tudi v majhnih mestih pogrešajo. Tudi tujci so navdušeni nad kisló juho, »pörköltöm«, bogračem, vampi, pravo kokošjo juho, kajti pri

Dinastija Józsefa in Borballe Kancsal

Rodovina Kancsal z natančno 105-letno gostinsko tradicijo izvira iz Redicsa, iz neposredne bližine Lendave. O tem, kako in zakaj se je József, rojen 1874. leta, na prehodu v dvajsetega stoletja naselil v mestu, vnukinja Eva Banutai, ki je stikala za svojimi koreninami in stkala družinsko sliko, ki je od srede prejšnjega stoletja dobila jasne oblike, le začetki Józsefove in Borballe pota se izgubljajo v megli, ne ve.

»Stari oče naj bi že bil, preden je spoznal mojo babico, poročen, vendar je prva žena zgodaj umrla brez otrok. O tej ženski ne vemo nič, niti tega ne, ali je skupaj z njo vodil svojo gostilno ali jo je odprl po njeni smrti. Naša babica,

Čeprav mu je prejšnja oblast vzela gostilno, je bil ponosen, da je 1965. leta ob obisku v Lendavi s šampanjcem nazdravil Titu in Jovanki. Na sliki sta v ospredju Ivan Maček in Tito, v ozadju pa Jože Kolarič, Geza Kancsal in ob njem Jovanka.

Kancsalovem rodu

obrti, a je kmalu postala nepogrešljiva v gostilni svojega botra, Matyasa Horváta... Horvátova, kista prav tako izvirala iz tistih krajev, sta bila brez otrok in sta se navezala na bistro dekle, jo privajala na delo v gostilni in kuhinji ter ji na koncu predala imetje. Zna-na Horvátova gostilna je stala na mestu, kjer je danes dnevni bar, ki ga vodi Évin nečak, daleč naokrog je bila znana po dobri domači hrani, predvsem po krofih.

»Še danes v naši gostilni pripravljamo »pörkölt« po receptu Horvátove tetice: meso z občutkom za spoznanje »prismodimo«, da dobi plemenit okus, in potem dodamo začimbe. Priprave »pörkölt«, kisle juhe, vampov in tudi drugih jedi z okusom domačnosti sem se naučila od mame, ona pa je zrastle v odlično kuharico ob svoji rejnici. Pri osemnajstih letih sta se oče in mati zaljubila in sta kljub nasprotovanju Kancsalovih in Horvátovih, češ da sta

sta obrt nadaljevala pri Horvátovih, ob glavni cesti sredi mesta. V petdesetih letih so v tu pripravljali dnevno tudi po 300 do 400 obrokov in nihče ni vprašal, kako so priskrbeli potrebna živila. Mama je pripovedovala, da se je v času obvezne oddaje, ko je veljala prepoved trgovanja z živino, dogovorila z okoliškimi kmeti, da so doma zaklali svinje in jih skrivaj pripeljali v Lendavo, pri nas razkosali in naslednji dan je lahko skuhala toliko obrokov, kolikor so jih naročili iz vodstva mesta ...«

Šampanjec za Tita, Jovanko in Gézo

Kljub sodelovanju z oblastjo so 1963. leta gostilno nacionalizirali. Dan pred tem jih je nekdo opozoril in lastnica je čez noč sredi gostilniške dvorane postavila nov zid in tako pridobila nekaj kvadratnih metrov stanovanja za družino.

»Naslednji dan, ko so priš-

doval je, da so za državniški par čisto na novo opremili dve sobi, kjer sta počivala, in jima postregel s pijačo. Jovanka mu je ponudila, da si naliže šampanjec in z njima nazdravi. Še danes hranimo tisti kozarec ...«

Kancsalovi spet na svojem

Čeprav so ga spoštovali in je bil med vodilnimi v hotelu, Geza Kancsal nikoli ni pozabil dediščine. Zato je ob prvi priliki, ob moralni podpori Jožeta Kolariča, takratnega predsednika občine, odprl novo gostilno, in sicer 1968. leta v že prej kupljeni židovski hiši, v nekdanji šivalnici Elefant, sto metrov od Horvátove zgradbe. Hčerki se spominjata, da sta se starša zadolžila pri znancu, ki jima je posodil denar, rekoč, da vrneta v desetih letih, vendar sta zaradi uspešnega poslovanja že po enem letu poplačala ves dolg. Geza in Aranka Kancsal sta bila spet na svojem

József Kancsal z ženo Borbállo in najmlajšim sinom v služkinjinem naročju pred prvo gostilno 1935. leta

oklevala, celo v čast sem si štela očetovo zaupanje, in mislim, da se nisem slabo odločila.

Gostilna mi je v zadovoljstvo, delo v vodstvu Obrtne zbornice Slovenije in v njenih območnih organih pa mi je pri srcu. Oba otroka še študirata, a po tišem si želim, da bo morda sin čez nekaj let nadaljeval družinsko tradicijo. Imamo lastne vinograde, kjer pridelamo potrebno količino kakovostnega vina, ter dovolj znanja in izkušenj z domačo kuhinjo, da lahko zadovoljimo še tako izbirčnega gosta. Starša sta me učila, da je vztrajnost lepa čednost in da ne smem obupati pred vsako oviro.

Saj tudi onadva nista in tako po več kot sto letih Kancsalov rod lahko ohranja gostinsko tradicijo. Zato smo gostilni dali ime Gostilna Kancsal/Kancsal vendéglő ...»

Ura na bližnjem cerkvenem stolpu je odbila dvanajst, vedno več je ljudi: eni prihajajo na kosilo, drugi na kavo, tretji na kozarček. Gospa Eva vsakemu, tudi tistemu, ki ga vidi prvič, nameni nekaj prijaznih besed.

Danes je v skrbeh, saj nekega osamljenega gosta že dva dni ni bilo naokoli: »Revež se je znašel na slepem tiru in vidim, kaj mu pomeni lepa beseda, ki jo dobi h kozarcu pijače...«

Kancsala spet na svojem. Njuna gostilna je veljala za kraj, kjer si vedno našel dobro družbo.

premlada in kaj bo z gostilnama, trmasto vztrajala, in ko je Kancsalova babica umrla, sta se poročila. On katolik, ona pa evangeličanka sta imela še dodatne nevšečnosti, vendar ljubezen ne pozna ovir in še ne star dvajset let je oče že dobil prvo hčerko, ki so jo po materi krstili za Aranko, in čez nekaj let še mene, Évo Marijo, ki so me poimenovali po Horvátovi tetici. V začetku smo živeli v Kancsalovi hiši, toda 1958. leta smo jo prodali in novi lastnik jo je predelal v stanovanje. Tako je po 62 letih zaprla vrata prva Kancsalova gostilna, oče in mati

li prevzemat, čeprav so videli, kaj se dogaja, niso povzročali težav: vzeli so, kar je ostalo od gostilne in kleti pod hišo. Klet je tako velika, da so tu hranili vino in vso zalogo pijač nekdanjega hotela Grozd-Viator. Oče je skoraj zblaznel. Sicer zelo blag človek si je priskrbel pištolo, vendar se je sčasoma umiril, a ni nikoli pozabil, kako smo čez noč ostali brez vsega. Starša sta se zaposlila pri državnem gostinskem podjetju: mati je vodila bife, oče je postal šef strežbe v hotelu Krona. Ko je 1965. leta Tito z Jovanko obiskal Lendavo, jima je stregel. Pripove-

in vodila gostilno vse do 1989. leta, ko je oče poklical k sebi mlajšo hčer Evo, strojno tehniko, ki je bila na začetku uspešne kariere v uglednem lendavskem podjetju, ter jih ponudil dobro vpeljano obrt. Z možem sta v gostinstvu videla perspektivo in počasi, a vztrajno sta ustvarila pravi, za malo mesto primeren ambient brez potrebnega lišpa, z mirnim ozračjem za tiste, ki si želijo spiti kozarec pristnega domačega, lendavskega vina, kavo, čaj ali potešiti lakoto z nasitnimi jedmi, kot so jih kuhali v dobrih starih časih.

»Niti za trenutek nisem

Eva Bánutai je tretja iz dinastije Kancsal, ki že sedemnajst let nadaljuje družinsko tradicijo.

Prvi zvončki

Zvončki in trobentice, mačice, vijolice ... Kaj je lepšega kot sprehod v spokoju narave združiti z občudovanjem belega travnika pod visokimi drevesi, obsijanega s soncem. Usedeš se na bližnji štor, zapreš oči in poslušaj detla, ki trka po mogočnem deblu. Majhen žopek nežno belih zvončkov podariš nekomu, ki ga imaš rad. Lahko pa ga povabiš tudi s seboj. Travnik je dovolj velik za oba.

Festival Rdeče zore

Festival Rdeče zore poteka vsako leto in v ospredje postavlja mednarodni dan žensk. Tako je v okviru festivala v MIKK-u nastopilo pet energično zapeljivih deklet, imenovanih Iva Nova. Etno glasba z elementi punka je razživela in »razhopsala« slehernega navzočega. Iva Nova so dirigirale vsak naš gib in izkazalo se je, da včasih prav prija, če ženska drži palico v rokah. Fotografijo je zabeležil Janez Žlebič.

Po enournem pohajkovanju po mestu in oprezanju za moškimi z vrtnicami, ki sem jih hotela ujeti v objektiv, sem obupala. Namreč nikjer jih ni bilo na spregled! Tako sem se odločila, da nekaj dni pozneje obiščem koncert, ki je bil posvečen prav ženam. In ni mi bilo žal, da nisem dobila vrtnice in da sem sama sebi podarila še veliko večji poklon, neverjetno uho božajočo glasbo, ob kateri sem neizmerno uživala. Tako tudi vi podarite nekaj sebi, ali je to glasba, ali sprehod, ali pa kakšna majhna razvada, ki vas preprosto osreči.

S pomladjo so se na igrišča vrnili tudi nogometaši in nedelje v Murski Soboti so znova rezervirane za nogomet. Tokrat se je na derbiju med Muro in Beltinci zbralo kar 2000 ljudi. Med publiko pa zmeraj najdemo ljubitelje nogometa, dekleta, ki so se v visokih petah malo prišla pokazati, in seveda prave stratege, brez katerih na tribunah ne gre. Ti podajajo vedno zanimive komentarje in taktike: »Sudija, doj se prosil« ali pa: »To more žoga ite od noge do noge, nej ka so tak počasni!« in meni najljubši je tokrat bil: »Eh, nika več ne špilajo, od gda so jin novinarji že vnaprej napisali, ka jin je zagarantejrano, ka do šli ligo više.« Upamo, da se bo slednje res uresničilo.

Ne spreminjamo se samo mi, spreminja se tudi narava. Trava je nekako bolj zelena in nebo se zdi višje in svetlejšo, sonce pa je dlje prižgano. Mi pa počasi in upajoče slačimo zimske jope, si nadevamo sončna očala in popravljamo kolesa, ki bodo v prihodnjih dneh lahko zamenjala avtomobile. Že teden dni je pomlad, po kateri smo tako dolgo hrepeneli ...

Metamorfoze

Staša Pavlovic
in Maja Pretner

MAREC

Igrajmo se!

Ne le, da so ulice polne sprehajalcev in da so polni tudi poletni vrtovi gostiln, prav tako toplo in svetlo je na otroških igriščih. Radostno kričanje otrok in njihove žareče očke govorijo, da so tudi oni komaj čakali, da bodo končno lahko znova zajahali gugalnice, se spuščali po toboganih, plezali, skakali in se skrivali v hišicah. Tudi Zala in Mina sta v sredinem popoldnevu poleg mnogih drugih otrok uživali v igri. Mamice, očki in babice pa so z nasmehi opazovali svoje najmlajše. Pa povejte, če pomlad ni najboljši letni čas!

Gospod Labod Hapet Enena s Tišine je povedal:

»Male san se prišo nastavlat prvin sončin žarkon pa odkrito povedano, mi paše, ka san sam. Mi je pa segli čudno, ka se nišče z meuf ne zgučavle. Pa nega več dece, kak včasi, kera so mi gesti nosila. Zgleda, ka se me fsi bojiyo. Mi lejko što povej, zakoj?«

Vabiva vas, da svoje fotografije s kakršnim koli motivom še naprej pošiljate na naš naslov: Podjetje za informiranje, d. d., Ulica arhitekta Novaka 13, 9000 Murska Sobota, s pripisom za Penove utrinke, digitalne fotografije pa na elektronski naslov utrinki@gmail.com. Avtorja objavljene fotografije vsak mesec tudi nagradimo!

Največja prekmurska študentska zabava na Štajerskem

Čez Muro gibajoča se torta

Mažoretke in voljno, kralji

Prekmurske mažoretke in subjekt, ki ne bi smel biti na tej sliki.

»Mi se imamo rade, rade, rade, rade ...«

»Ej, eti san ...«

T. K.

N. J.

»Yeaaaahhh ...«

»Muzika, pijača, dikline, ka še ščeš več?«

»Daj, ka koštan tou gibanco ...«

Nato se je razpočila Gibanica. Tako bi začel Ernest Hemingway. Ker pa nismo Hemingwayi, bomo začeli drugače. Gibanica se je začela bolj počasi, najprej sramežljivo, in nato postopoma naraščala do vrelišča.

Prireditvev Prekmurska gibanica, ki jo pripravlja Klub prekmurskih študentov, je bila tokrat že devetič. Od leta 1997 so jo organizirali nepretrgoma, največkrat pa je bila prizorišče za to največjo zabavo prekmurskih študentov na štajerskem dvorana Štuka. Tako tudi prejšnji teden. Namen takšnih prireditev, kot sta Prekmurska gibanica in Bujta repa, je predvsem druženje študentov iz Prekmurja, čeprav so vabljeni tudi vsi drugi. »Mi smo si tokratno Gibanico zamislili bolj kot koncert. Naj ljudje poslušajo glasbo in se ob tem zabavajo. Zato tudi nisem imel nobenega uradnega govora, pravo gibanico pa so si obiskovalci lahko vzeli, kadar so hoteli,« je povedal predsednik Kluba prekmurskih študentov Iztok Štefanec, ki meni, da v Mariboru študira okrog tri tisoč študentov iz najbolj severovzhodne slovenske pokrajine. Iztokove namere je potrdil prejšnji predsednik Kluba Danijel Miholič, ki je na veliko pomagal Štefancu pri organiziranju tokratne Gibanice: »Moram priznati, da mi je razpoloženje na Gibanici v Mariboru malce bolj všeč kot na Bujti repi v Ljubljani. Tam je poudarek bolj na kulturnem druženju, tu pa bolj na glasbi in zabavi. Zato tudi kakšnih preveč alternativnih skupin nismo vabili, ampak bolj tiste, ki lahko naredijo vsesplošno zabavo.«

Dismissed

Posebna popestritev tokratne prireditve so bile Prekmurske mažoretke, ki so nastopile pred odrom v dvorani, njihov nastop pa so si z zanimanjem ogledali tudi Mariborčani. In, mimogrede, pohvalo si zasluži uradni napovedovalec v Štuku, ki je vzdigoval razpoloženje, ampak tega smo v Mariboru in Ljubljani na različnih prireditvah že vajeni. Skupina Dismissed je odigrala natančno takšno vlogo, kot si je zamislil organizator. S priredbami pesmi izvajalcev, kot so Avril Lavigne, No Doubt (ali Talk Talk, kakor pač hočete) in tudi Karmen Stavec, je poskrbela za vedno večje vokalno in telesno sodelovanje občinstva. Sklepni udarec pa je pripadel skupini Mambo Kings. Po prespani noči so bili nekateri z njimi zadovoljni, nekateri ne tako, eni pa so menili, da je bil njihov repertoar preveč podoben tistemu iz prejšnjih let. Tako so bili tudi različni vzroki obiska Gibanice. »Bil sem že na Bujti repi, pa sem prišel še pogledat, kako je na Gibanici,« je pojasnil Rajko iz Ljutomera. »Jaz sem tu le za hipec, toliko, da vidim, kakšno je razpoloženje, potem pa grem domov,« je povedal Aleš iz Murske Sobote. »Ah, kaj, prišel sem pogledat, če bo kaj lepih deklet,« pa je naravnost udaril Bojan iz okolice Lendave. Obisk Gibanice je bil na nivoju prejšnjih let, v predprodaji je bilo prodanih tisoč dvesto vstopnic. Nekdo pa bi moral narediti raziskavo, zakaj je ob

takšnih prireditvah vedno skoraj do polnoči več ljudi zunaj kot notri, kjer je glavno dogajanje. Ali pa se to dogaja samo nam Prekmurcem?

»Medve sva takooo tesni prijateljici ...«

Kul maneken ali el presidente? Oboje. Iztok Štefanec, predsednik Kluba prekmurskih študentov.

»Če najino sliko lahko objavite? ŽELIVA, da objavite najino sliko.« Danijel Miholič, eden glavnih organizatorjev Prekmurske gibanice, in fotoreporterka Tanja Zrinski, sobotainfo.

»Junak na bojnem polju« pred Štukom: »Si boste upali to objaviti?« Bomo.

Virtualno središče Karibskega morja

Kaj naj napišem o sebi? Da sem Korošica z belokranjsko, gorenjsko in primorsko krvjo, da sem ponosna mama dveh sinov, da živim sredi pomembnih evropskih stičišč, sredi slovenske prekmurske pokrajine, da se po dvajsetih letih istovetim s to pokrajino, da se s ponosom vračam z vseh svojih potovanj v svojo ambulanto, kjer skušam pomagati po vseh svojih močeh in znanjih s poslušom za težave slehernemu bolniku.

Specialistka interne medicine, gastroenterologinja Tatjana Puc Kous, dr. med.

1. januar 2006. Prazna obala glavnega mesta.

Ulica, kjer smo imeli svojo hišo v Ponceju, drugem največjem mestu Puerta Rica.

Izak in jaz 1. januarja 2006 v glavnem mestu San Juan pred fontano, imenovano Korenine Portoričanov

V turističnem vodniku sem prebrala, da je vulkanski otok, ki ni večji od polovice Slovenije, natančno 9000 km², navidezno središče Karibskega arhipelaga. Prispodoba mi je bila vseč. Če zaprem oči, vidim Puerto Rico kot središče, ob katerem so na zahodu Veliki Antili s Kubo in Hispaniolo, ki jo sestavljata Dominikanska republika in Haiti. Proti vzhodu pa se razprostira otočje Malih Antilov s številnimi prečudovitimi turistično atraktivnimi otoki, kot so Virginjski otoki, San Thomas, San John, St. Martin in južneje Martinique in Barbados. Zahodna obala Puerto Rica je oddaljena le sedem ur vožnje s trajektom od obale Dominikanske republike, toliko bi potrebovali tudi od Reke do Splita. Na zemljevidu sta si otoka videti precej bližje.

Kakšne so razdalje v resnici, smo spoznali med poletom, ki je trajal sedemnajst ur iz Ljubljane do San Juana, glavnega mesta Puerto Rica. Odpotovali smo 28. decembra zgodaj zjutraj v snegu z brniškega letališča in pristali isti dan ob polnoči na letališču, kjer so nas pričakali naši znanci. Zunaj je deževalo pri 24 stopinjah. Potovali smo sedemnajst ur z dvema prestopanjema v Frankfurtu in Chicagu ter prispeli kljub temu še isti dan ob polnoči, ker smo si podaljšali dan za pet ur zaradi časovne razlike. Naslednje jutro sta nas prevzela pogleda na sonce in Atlantski ocean, ki nas je pozdravil s svojim valovanjem in sumenjem pod balkonom gostiteljevega stanovanjskega bloka ob plaži v glavnem mestu. Ker so se bližali novoletni prazniki, smo naslednje jutro po kopanju odhiteli na jug otoka v Ponce, kjer prebiva dr. Luis Martinez z družino. To je samo dve uri in pol vožnje po avtocesti, kjer je kar mrgolelo radarjev.

Otok večnega poletja

Severni del Puerto Rica meji s svojimi peščenimi plažami na Atlantik, ki je precej valovit in poln deskarjev. Karibsko morje obdaja otok z južne obale. Spominja na jadransko obalo, ker je členovita, strma, morje je sinje modro, nekje kar smaragdne barve in manj valovito. V zimskih mesecih ima morje prijetno temperaturo okrog 25 stopinj Celzija, v poletnih pa je mnogo toplejše. Sicer je na otoku subtropsko podnebje, v bistvu celoletno poletje. Temperature nekoliko nihajo, v poletnih mesecih so okrog 33 stopinj in v zimskih od 24 do 27 stopinj Celzija. V zimskih mesecih je manj dežja z ugodnejšimi temperaturami, zato je čas okrog novega leta najprimernejši za obisk tega otoka. V poletnih mesecih dežuje vsak dan in jeseni do konca oktobra otok pestijo hurikani. Ker je pridružena država Združenih držav Amerike, je Puerto Rico priljubljena turistična dežela za Američane in za križarjenja po karibskih otokih, saj je začetna točka in izhodišče za velike luksuzne križarke po eksotičnih karibskih otokih. Letno obišče Puerto Rico več kot 5 milijonov turistov in njihov glavni prihodek izhaja iz turizma. Bruto družben prihodek na prebivalca po kupni moči je malo večji kot v Sloveniji, torej okrog 18.500 ameriških dolarjev.

Otok, ki meri 150 km po dolžini in 53 km po širini, je preprečen z avtocestami, čeprav je glavnina otoka hribovita. Mesta so goste naseljena, saj je štiri milijone prebivalcev naseljenih predvsem ob obalah. Glavno mesto San Juan ima 1,5 milijona prebivalcev in je na severnem delu, kjer je edini nižinski del in je sedaj pravo kozmopolitsko središče, sestavljeno iz prej manjših šestih mest, ki so se združila v metropolo. Drugo največje mesto, ki je veliko kot naša Ljubljana, je na jugu, kjer je bolj suho podnebje. Sicer je otok razdeljen na severni in južni del, razmejuje pa ju hribovje Cordillera Central z najvišjim vrhom Cierro de Punta, 1334 m, malo višjim od našega Pohorja. Hribovje je poraslo in ponekod prava džungla, in to zaradi obilnih padavin. Otok je v celoti zelo porasel in zelen.

Mofongo

Na vlažnem severnem delu otoka prevladuje kmetijstvo z živinorejo in predelovalno industrijo. Centralno hribovje zadržuje padavine, kar je vzrok, da je južni del bolj suh. Na območju z najmanj padavinami se je ohranil pravi »suhi gozd«. To ni pravi gozd. Območje suhega gozda je poraslo z nizkimi redkimi grmiči in značilnimi visokimi kaktusi. Na jugu uspevajo kava, tobak in sladkorni trs. Po celotnem otoku so plantaže raznih dreves južnega sadja od pomaranč (te smo nabirali na vrtu), gvave, manga, mandarin, juke, kokosa, banan do platana. Platano so posebne večje banane, zelene in manj pravilne oblike. Prav tako raste na palmah, vendar je brez okusa in ga uporabljajo kot prilogo h glavnim jedem. V prehrani predstavlja

Obzidje iz 16. stoletja, ohranjeno v starem delu glavnega mesta

platano vir ogljikovih hidratov in ga v glavnem pečejo, cvrejo ali delajo iz njega mofongo. Mofongo je jed, ki bi jo prevedli kot »skupaj pomešano«. Predstavlja zmes vseh možnih različnih prilog, osnova pa je platano. Recimo kot nekakšen pire iz vsega, kar je imela gospodinja pri roki. Tudi znani portoriški čips se imenuje Caribien Mofongo in v vrečki so koščki platana, banan, krompirja in tune. Pravi mofongo, ki pa ga v trgovinah težko najdeš.

Kadar pride do prave zmešnjave, se domačini ponavadi opravičijo z vzklikom: »Pravi mofongo!« In pravi mofongo je njihovo pojmovanje in dožemanje časa. Za nas je bilo težko ujeti bioritem peturne časovne razlike z našim časom. Težje ali nikakor pa nismo doumeli njihovega »portoriškega časa«. Po portoriškem času pomeni, da se bomo srečali namesto ob dogovorjeni uri približno čez uro in pol kasneje. Ameriški čas pa v šali imenujejo našo točnost. Posebej smo se dogovarjali po portoriškem in posebej po ameriškem času. Bilo je zabavno in nihče se ni razburjal.

Skoraj kot dvojčica Slovenije

Otok smo prepotovali po dolgem in počez. Kakor moji prijatelji, ki so pred leti že dvakrat obiskali Slovenijo, smo tudi mi ugotovili, da sta si Slovenija in Puerto Rico v marsičem podobna. Obe deželi sta v virtualnem geografskem središču, stičišču ali križišču tako poti kot kultur. Obe sta dovolj majhni, da sta si podobni v tem, da nenehno potrjujeta svojo identiteto. Sta prometni križišči, ker Puerto Rico predstavlja vrata pri vstopu v srednjo Ameriko, Slovenija pa vrata pri vstopu v Evropo z Balkanskega polotoka. Politično je pridružen ZDA, Slovenija EU.

Geografsko zelo pestri deželi, vendar podobni. Manjši del predstavlja nižina, večji del je hribovit s številnimi rekami. Kras in kraške jame so pri nas in na severozahodu Puerto Rica. Ob reki Camy je kraška jama, ki sicer ne dosega lepote naših jam, je pa ena najzanimivejših turističnih atrakcij. Vreden ogleda in celodnevne pohoda je na vzhodu države Nacionalni karibski deževni gozd El Yunque, ki je ohranjen in zavarovan pragozd. Še drugi krajinski park Talanuco, ki je sestavljen iz borovega gozda in Colorada, je del nacionalne pešpoti in kaže skrb za ohranitev ekosistemov.

Imajo tudi svoj Phuj. Mesto pustnega karnevala Hatillo, ki leži na severozahodu 28. decembra prirejajo vsako leto karneval tipičnih razpoznavnih mask in ponazarjajo svetopisemsko zgodbo, ko je kralj dal pobiti vse moške novorojence, da bi s tem ubil preroka Jezusa Kristusa. Tipične dvobarvne maske v modro-rdečem oblačilu ali rumeno-modrem imajo tudi večkonicaško masko v enakih barvah iz lepenke in po mestu lovijo otroke. Sedaj je to postal turistični karneval.

Mesto čipk Moca je verjetno ostanek kulture, prinesene iz Evrope. Mesto je znano po čipkah, imajo svoj muzej čipk, tako kot naša Idrija. Muzej prvotnih tainjskih Indijancev je v vasi Jayuya. V njeni okolici je viden in ohranjen petroglif. Velika siva skala z risbami iz predkolumbijskih časov prvotnih naseljenecv. Zanje je značilno, da so izklesani v okroglaste oblike kot dve vzporedni črti. Petroglif v Jayuyi bi lahko primerjali z našo Potočko zijalko. Naš Piran z ohranjenim starim delom bi lahko primerjali s starim delom San Juana, ki ga je zaščitil Unesco in ki je grajen v tipičnem španskem kolonialnem stilu in predstavlja enega najstarejših ohranjenih kolonialnih mest na zahodni

Mestna hiša glavnega mesta, novoletno okrašena. 2. januarja v družbi z našimi gostitelji – dr. Luis Martinez z ženo Maritzo.

Puerto Rico

polobli. Še posebej so ponosni na trdnjavo z obzidjem El Moro iz 16. stoletja. Prav tako je postavljen na rtu, ki se zajeda v morje.

Na otoku imajo ene same soline, ki so na pol opuščene tako kot naše sečoveljske.

Podobnosti med Slovenijo in Puerto Ricom ali podobne razliknosti bi lahko našli tudi v mešanju kultur. Na vsakem koraku se srečujeta španska in ameriška kultura. Pomešani s črnskimi in tainskimi koreninami. Prav ponosni so na to svojo raznolikost. Nestrpnosti in rasizma ne poznajo, čeprav premožnejši sloj predstavljajo belci španskega rodu, katerih je 80 odstotkov, črncev je 8 odstotkov, ameriških Indijancev je le 0,4 odstotka. Ostali so mešanci. In prav ta »mofongo« ras daje čar Puerto Rico in tudi njihovi dolgoživosti, saj doživijo zelo visoko starost. Prijetno je videti pri mizi mlade vseh možnih barv kože in oblik oči. Vsi ljubijo glasbo in plese, kot so salsa, bolero, merenge. Plešejo mladi in do pozne starosti. Njihovi nacionalni instrumenti izvirajo iz različnih kultur. Gviro je vrsta strgala, ki daje tipičen ritem in je narejen iz sadeža, ob njem sta obvezno instrumenta kvadro kitara belcev z dvema vrstama strun in kongo bobni, ki so jih prinesli črnski priseljenci. Tudi Slovenci radi plešemo in imamo različne plese glede na različne pokrajine in kulturološke navade. Slovenci imamo pokrajinsko vezano pestro kuhinjo. V Puerto Rico ob ameriškem načinu kuhanja in hranjenja s pripravljenimi jedmi imajo še vedno tradicionalno špansko kuhinjo, pomešano z jedmi, prevzetih od prvotnih prebivalcev. Med tem ko mladi živijo po ameriško, se starejši še opirajo na svoje špansko poreklo in evropske privzgojene navade, ki pa se vedno bolj izgubljajo pod pritiskom globalizacije v velikih trgovskih središčih, kjer je hrana dražja kot v Sloveniji, potrošniški artikli in oblačila pa so občutno cenejši, ker nimajo davkov, ki bi bremenili končno vrednost.

Puerto Rico je razpoznaven po drevesni žabici koki, ki se oglašja ponoči kot ptič in ni večja od dveh centimetrov. Živi med vlažnimi drevesnimi listi in samo v Puerto Ricu. Tudi siva papiga je njihova edinstvena živalska vrsta, kakor je ves ekosistem deževnega pragozda, ki je ohranjen v pragozdu El Youque s tisoč let starimi drevesi, palmami in slapovi.

»Bogata vrata«

Drugi razpoznavni biser otoške države so svetilniki iz 16. in 17. stoletja, ki so ohranjeni, dobro restavrirani in jih je po državi še 27. Z obrambno trdnjavo El Moro v glavnem mestu in nekaj ulicami starega kolonialnega glavnega mesta Old Juana spominjajo na čase Kristofa Kolumba, ki je otok odkril leta 1493 na svojem drugem potovanju v Ameriko. Naselil ga je raziskovalec Juan Ponce de Leon. Otok se je najprej imenoval San Juan Babtista, kasneje »bogata vrata«, ker je predstavljal vrata v osrednjo Ameriko do Kube. Bogata vrata Rich Porta so se preimenovala v Puerto Rico in glavno mesto je ostalo San Juan (1521), drugo največje mesto na jugu je dobilo ime po raziskovalcu Ponceju (1692). Prvotni indijanski naseljenci so izumrli zaradi bolezni, ki so jih prinesli Španci, in ker so jih belci zaslužnili. Za plantaže sladkornega trsa so kasneje pripeljali črnsko delovno silo. Otok so prvi naseljevali Španci in se nenehno borili proti vpadom gusarjev ter Nizozemcev in Angležev, ki so ga hoteli zasesti. Pod špansko oblastjo so ostali vse do ameriško-španske vojne 1898., ko so se z ameriško pomočjo osvobodili in takrat so se začeli priseljevati še Američani. Šele leta 1917 so dobili državljanske pravice in kasneje 1950. pridobili delno avtonomijo. Od 1952. imajo svojega guvernerja in so pridružena ameriška država s špansčino in angleščino kot uradnima jezikoma.

Na gusarje spominja njihov beli rum Don Q. To žgano pijačo si je omislil neki znani gusar. Destilirali so jo iz melise, dobljene iz sladkornega trsa. Bacardi je svetovno znano ime za beli rum, ki sicer izhaja s Kube, vendar ga največ proizvajajo prav v glavnem mestu San Juanu, ki je eno najugodnejših naravnih pristanišč na Karibskem morju, zato je tudi največje trgovsko in navtično središče. V mestu se ustavljajo križarke in jahte, ki nadaljujejo pot na karibske otoke ali ob obali otoka med peščenimi urejenimi plažami, golfskimi igrišči in številnimi lepimi hoteli, kjer lahko doživite ves blišč turizma iz filmskih predstav. Najpopularnejše je potapljanje. Kot turist lahko izberete pot z avtom v notranjost in se ustavljate v gastronomskih hišah, ki ponujajo prenočišče in kopanje v morju ali bazenih in jih imenujejo parador. S tem nacionalnim programom razvijajo

Skupaj z obema sinovoma pri vhodu v nacionalni park deževnega pragozda El Younke.

Dobro ohranjeno staro jedro San Juana v kolonialnem stilu

turizem v notranjosti, da podeželje ne bi ostalo nerazvito, in s tem ponujajo možnost ogleda vseh nacionalnih parkov in raznolikosti relativno neokrnjene narave. Potovanje je varno, čeprav imajo probleme z ilegalnimi pribežniki iz Dominikanske republike in drogami. Gorivo je za evropske pojme poceni, 0,57 dolarja za liter, vendar drago za ameriške norme. Po cestah se v glavnem vozijo avtomobili znamke Ford in Toyota.

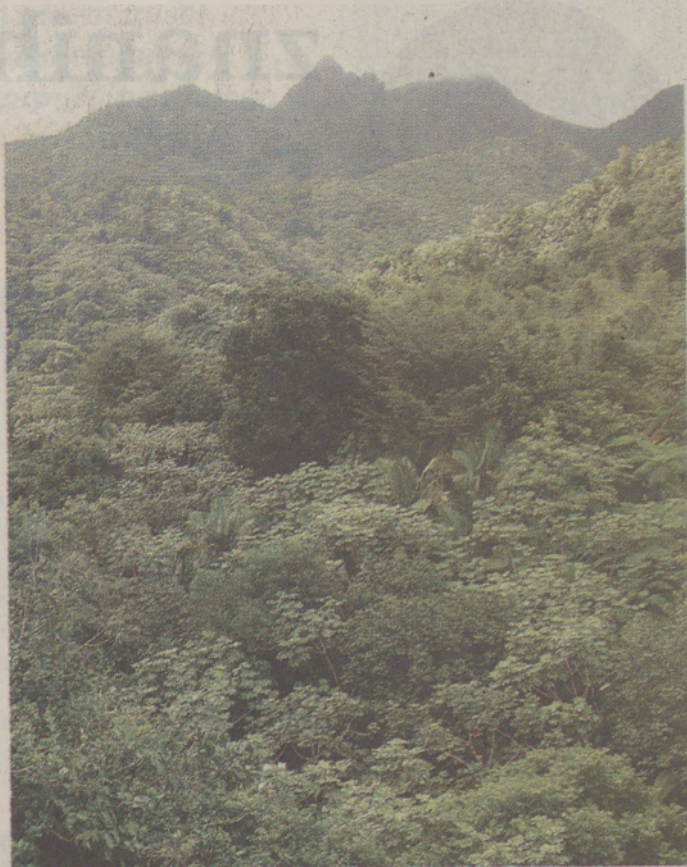
Telefonske mobilne povezave z Evropo, razen Španijo, so slabe in možne samo v glavnem mestu. Sicer pa so tako odvisni od mobilnih telefonov, kot smo povsod. Mi smo se kar odvadili telefona, ker smo imeli povezavo samo v glavnem mestu. Sicer pa smo potovali vsak dan na drug konec otoka. Ogledali smo si pragozd, obirali pomaranče v njihovi družinski podeželski hiši, ki je bila prava kolonialna lesena velika hiša na vrhu hriba. Pol ure vožnje iz mesta, kjer živijo, imajo posestvo neomajnih razsežnosti, poraslo z neprehodnim gozdom. Trenutno je zemlja v osrednjem delu zelo podcenjena. Ob hiši raste kava. Ko bo v pokoju, si bo gospod Martinez za lastno zabavo kupil tudi prazilno napravo. Z vrha terase smo zvečer opazovali ognjeni sončni zahod in v daljavi morje. Pogled so popestrili oblaki in glasovi kokija.

Način gradnje je ameriški in prilagojen hurikanom. Okna imajo vsa kovinske mreže s posebnimi ruletami brez stekla ali s posebnim steklom. Sedaj gradijo varnejše kot pred leti. Hiše revnejših so še vedno samo iz lesa in zelo neodporne proti hurikanom. Veliko energije porabijo za klimatske naprave in vsaka hiša ima svoj generator, ker se po razdejanjih hurikanov dogaja, da je mesto več dni brez elektrike, ki je precej draga. Sicer pa tako 80 odstotkov dnevnega časa preživijo v ekstremno klimatiziranih prostorih doma, na delovnih mestih in seveda v velikih trgovskih središčih. V trgovskih središčih je življenjski vrvež in hkrati so to tudi stara središča. Z rekreacijo se ne ukvarjajo, so visoko vsesplošno zavedni in v povprečju že s čezmerno telesno težo. Zabavajo se enako kot vsi mladi po svetu, radi pijejo pivo in rum v koktajlih in sangrijo. V mestu, kjer smo živeli 14 dni kot člani družine Martinez Sierra, imajo veliko galerijo z vsemi znanimi evropskimi umetniki - več kot 3000 del od impresionistov do flamskih in italijanskih slikarjev ter precej del iz predrafaleove skupine. Za mesto kot Ljubljana je to precejšnja pomembna zbirka in tudi kulturno bogato dogajanje traja vse leto. Imeli smo srečo, da smo si ogledali razstavo Frida Khala.

Tako različna in v marsičem podobna Sloveniji, tako odprta in hkrati zaprta, ker je sredi morij. Tako slavna zaradi Rickyja Martina in Glorije Estefan in hkrati popolnoma neznana. Toliko različnih kultur in ras s prepletajočimi se vrednotami predstavljajo deželo uravnoveženih nasprotij.

Ulice starega San Juana

Deževni pragozd na vzhodu države

Največja proizvodnja bacardija je prav v San Juanu. Izak in Klemen pred ogledom proizvodnje ter raznovrstnih bacardijev, iz katerih se dela znani koktajl Kuba libre.

Ogled glavnega mesta smo imeli po ulicah in z istim vozilom tudi po morju!

Arhivi

znanih Pomurcev Pén jih je odpri

Ivo Gerenčer

Rodil se je leta 1931 v Filovcih. Za višjega gradbenega tehnika se je šolal v Ljubljani in leta 1952 dobil spričevalo. Vpisal se je na arhitekturo, nato odšel v vojsko. Vrnil se je leta 1953 in se nekoliko pozneje, 1954. leta, zaposlil v Projektivnem biroju pri arh. Novaku. Takrat se je tudi fotografiral pri soimenjaku v Soboti, fotografijo pa izročil izvoljenki Cici.

Pomlad 1959. Kolektiv podjetja Zidar. Direktor Ivo sedi, za njim stojijo Marija Györfi, finančna knjigovodkinja, Alojz Kos – kalkulant (še je študiral), Feri Györfi, računovodja, dveh imen pa se ta hip ne more spomniti. S 25 leti je bil najmlajši direktor v Sloveniji. Na nekem sestanku v Ljubljani so ga hoteli nagnati, češ: »Kaj pa ti iščeš tukaj, fantel?«

Mlada dekleta, ki so življenje jemala resno, so se v tistih časih redno pripravljala na dolžnosti, ki jih bodo čakale po poroki. Leta 1954 je bil v Moščancih gospodinski tečaj. V glavnem Sobočanke in njihovi fantje (recimo znani slikar Jože Horvat - Jaki, Slavko Skalar, Mišo Šiftar, Viktor Vrečič in še bi lahko naštevati) so se fotografirali na železniški postaji, preden jih bo vlak popeljal domov v takrat še oddaljeno Sobotu. Ivo stoji v sredini, v svetlem balonarju.

Potovanja so mu v veselje. Kuba, Tajska, Bali ... Kdo bi vse našteval. Njegova bratranca živita v Avstraliji že 40 let. Preživljata se z iskanjem opalov. Ni bogve kak zaslužek, vendar se da še kar dobro živeti. Tudi Ivo je poskušal z izpiranjem. Nekaj malega se je sicer našlo, za preživetje pa ne bi bilo dovolj.

Poroka prijatelja F. Györfija pri Bobnjarju v Veržeju marca 1962. V spomin na poroko in za objavo v Pénu so se postavili Aki Norčič, Lali Flisar, mladoporočenec Feri, Jože Kološa, Jože Norčič, Ivo. Čepijo Štefan Celec, Slavek Horvat, Feri Antalič in Slavko Majer.

Leta 1974. Rojstni dan šefa, lastnike gradbene firme Hess v Nemčiji. Tam je bil zaposlen poltretje leto. Vodil je gradbišče s 120 delavci. Preden je odšel v tujino, je bil ustanovitelj Komunalnega podjetja Murska Sobota. Takrat je bilo v njem zaposlenih 600 ljudi, v pisarni z njim skupaj pa 18 ljudi. Sami so projektirali in zgradili objekte. Vsak zaposlen je moral narediti 64 udarniških ur. V Nemčijo je odšel leta 1966. Po vrnitvi je bil vodja tehnične službe pri Stanovanjski skupnosti, nato pa deset let direktor Stanovanjske zadrage Černelavci, kjer so zgradili 200 hiš.

70. rojstni dan v družbi soproge Zlate in prijateljev so v njegovih gorica popestrili tudi ciganski glasbeniki.

Leta 1943. Mali Ivek in vujček Štefan Zelenko. Partizan Fruškogorske brigade in Prekmurske čete. Takoj po vojni komandant lagerja za prekmurske nyilaše v Filovcih. Zaprtih je bilo kakšnih 500 ljudi. Prek nekaterih siromakov sta se takrat Puklasti Miha in še en Sobočan vozila z motornim kolesom. Leta 1949 so Zelenka obdolžili informbirojevstva in ga obsodili na 18 let Golega otoka. Domov je prišel po amnestiji 1954. Zaradi posledic je leta 1959 umrl.

Iz Murske Sobotе v vsako slovensko vas »Vse je postalo McDonald's«

Saša Šavel je v prvi vrsti iz Murske Sobotе. V drugi vrsti iz Ljubljane. Po duši pa je s tega sveta. Celega. Je mlada svetovljanka. Morda jo poznate kot novinarko RTV SLO, ki pokriva področje kulture in sodobne umetnosti. S svojim delom se trudi širšemu občinstvu predstaviti največje dogodke, dela in ljudi s tega področja. Ljudem, ki vse bolj padajo na turbofolk estetiko, zameri ignorantski odnos do (sodobne) umetnosti, ki je drugje v središču urbanega dogajanja. Zase pravi, da je ambiciozna, mnogokrat tudi uporniška. Sovraži moralizem in nazadnjaške norme. Sovraži zaprtost in nestrpnost. Po drugi strani pa je Saša tudi občutljiv človek. Majhne stvari jo lahko včasih (pre)hitro iztirijo.

Saša v srednješolski uniformi v Avstraliji

»Moje življenje so izoblikovale predvsem ženske«

Sašino zgodnje otroštvo je tesno povezano z Mursko Sobotu. To je mesto, do katerega še dandanes goji posebne občutke in na katero jo vežejo mnogi spomini. Kar nekaj časa je kot otrok preživela pri stari mami. »To je bila ženska, ki je zelo vplivala na

Saša z bratracema Jernejem in Matejem

moje življenje in na to, kar sem jaz. Nisem hodila v vrtec in sem bila vsak dan pri njej.« Dodaja: »Moje življenje so izoblikovale predvsem ženske in so imele narne velik vpliv, večjega kot moški. Takrat so bili edina moja družba moja stara mama, njene prijateljice, moja stara teta Marga ter bratranca Jernej in Matej Šavel.«

Potem je preteklo nekaj let in prišlo je dvoje: zanjo leta nore mladosti, za Jugoslavijo pa obdobje pred razpadom. »Takšne mladosti, kot smo jo preživljali mi v Murski Soboti, ni imel nihče od vrstnikov v Ljubljani, s katerimi sem se pogovarjala.« To je bil čas, ko so se stare strukture počasi razblinjevale. Še vedno so živeli v duhu bratstva in enotnosti nekdanje Jugoslavije. Bili so zanimiva družčina približno petdesetih mladih, ki so se vsakodnevno dobivali, družili, tudi »žurirali«. »Ta mladost je bila res nekaj posebnega. Vsi smo bili enaki. Ni se čutilo socialnih razlik, tako kot se danes. Tega se zelo rada spominjam. V Ljubljani sem od leta 1992 in stike sem ohranila s kar nekaj ljudmi iz te družbe. Še posebej z Mojco Kavaš, Tadejem Džubanom, Mino Mazouzi in Matejo Zobarič, ki je moja najboljša prijateljica in se druživa in slišiva skoraj vsak dan. Ne mine teden, da ne bi obujali spominov, kako je bilo takrat, konec osemdesetih let, ki so bila zelo specifična, v Murski Soboti. Veliko se je dogajalo, takrat je to mesto zares živelo.« In dodaja, da je bil morda duh časa tisti ali pa zgolj to, da so bili mladi in je bilo to samo po sebi dovolj. Bili so enotni, sledili so istim nazorom, večina jih je poslušala isto glasbo. To je bil čas Punka, Heavy Metala, čas Laibachov.

Čas, v katerem so živeli, opisuje tudi naslednja anekdota. V osmem razredu osnovne šole so se namreč v razredu kolektivno odločili, da kontrolna naloga pri gospodinjstvu nikakor ne pride v poštev in da je to že čez mejo zdravega razuma. Oddali so prazne liste. Eden od sošolcev je na zadnjo stran dodal celo nekaj sočnih verzov Bore Đorđevića. Takrat so vsi dobili manj primerno vedenje, vse skupaj je preraslo v zloglasen dogodek, o katerem je pisalo celo Delo in še Tednik je poročal o dogajanju na šoli. »Mrzlično so iskali pobudnika in krivca za tovrstno akcijo, mi pa še dandanes ne vemo, kdo je bil pravzaprav tisti, ki je predlagal tako odločitev. Starši so stopili na našo stran in dosegli smo izbris sankcij.«

Vsepovsod je lepo ...

Dobro se spominja svojega prvega potovanja z letalom. Bila je

La femme, a woman, die Frau, Saša Savel

stara tri leta in oče jo je vzel s seboj na službeno potovanje v Beograd. V spominu ji je ostalo tudi to, kako so vzleteli, prileteli, tudi Beograd. Po duši je popotnik, vedno za akcijo. Rada spoznava nove ljudi, nove kulture in običaje. Vsako leto obišče Brazilijo. Tudi kot otrok je veliko potovala s starši. Bila je v Iraku, leta 1989 se je za dve leti preselila v Avstralijo, kjer je končala srednjo šolo. »Ta izkušnja mi je dala več kot karkoli v tem življenju in sem neizmerno hvaležna očetu, ki je tam služboval, da sem lahko to izkusila. Sydney je zame najlepše mesto na svetu.« Tudi danes veliko potuje, mnogokrat službeno. Včasih se ji zdi, da med službenim potovanjem od kraja ne odnese ničesar, saj dela od jutra do večera. Pa se na koncu izkaže, da ni tako. Z vsakim potovanjem je človek bogatejši, ima širše obzorje in več izkušenj. »Ne zdržim dolgo v istem mestu. Je pa Ljubljana idealna za življenje, čeprav je majhna. Ima odlično geografsko pozicijo.«

... a najlepše je na televiziji

Da bo študirala novinarstvo, se je odločila v srednji šoli. V osnovni šoli pa je bila prepričana, da bo obiskovala srednjo šolo za oblikovanje v Ljubljani, zanimal jo je namreč modni dizajn. Nato se je vpisala na Fakulteto za družbene vede, natančneje novinarstvo. Prve izkušnje na televiziji je pridobila v Murski Soboti, na Kanału 10, Idei TV. »Leta '93 ali '94 se je oblikovala zelo prijetna ekipa in jaz sem zelo hvaležna Vojčiju Celecu in Brigiti Bavčar, da sta mi zaupala in dala priložnost, preizkusiti se v tem mediju.« Bila je pridna študentka, izpite je opravila v rokih. Ko je bila še na Fakulteti za družbene vede, je z veseljem sprejela vabilo profesorja Tomaža Peroviča, ki je nekaj študentom omogočil delo na nacionalni televiziji. Takrat se je zanjo prava pot šele začela. Večino časa med študijem je želela postati dopisnica iz tujine in spremljati zunanjo politiko, potem pa je nekako pristala v kulturi, česar si ni posebej želela, ampak je tako hotelo naključje. Mogoče tudi zaradi mame, ki je arheologinja in je po njej podedovala nagnjenje do kulture. Na vprašanje, ali ji je kdaj žal, da ni postala dopisnica in da dela na področju kulture ter sodobne umetnosti, brez kančka obotavljanja odgovori z jasnimi: »Ne, nikakor. Zato, ker so možnosti široke. Mene zanima sodobna umetnost. Med svojim delom sem spoznala ljudi, za katere se določenim novinarjem, ki pokrivajo to področje, lahko samo sanja, da bi jih spoznali in da bi jih intervjuvali. In to je mogoče samo zato, ker živimo v majhni Sloveniji. Ko pridejo sem, so dostopni. Moraš pa seveda navezati stike in poznanstva tudi v tujini. Tako mi je npr. uspelo vedno na vseh svetovnih bienalih dobiti največje umetnike, svetovno znane.«

Predanost delu najbolje potrjuje podiplomski študij, ki ga je vpisala na Institutu za podiplomski študij ISH (Institutum Studiorum Humanitatis). Ravno nekaj dni po najinem pogovoru je imela Saša zagovor svoje magistrske naloge. Zdaj, ko to berete, je Saša že magistra. Magistrsko nalogo je napisala na temo Televizija in video umetnost v slovenskem prostoru. To je umetnost, ki je posneta, izražena v gibljivih slikah. Video umetniki so bili pomembni tudi v Sloveniji predvsem v osemdesetih letih, saj so beležili dogodke z margine, z alternativne scene, ki jih je nacionalna televizija spregledala. »Če ne bi bilo skupine Borghe-sie, Laibachov, Meje kontrole številke 4 in vsega, kar se je dogajalo okoli galerije ŠKUC, če oni takrat ne bi beležili teh dogodkov, mi danes teh pomembnih arhivov

Saša v Benetkah

ne bi imeli.« Televizija pa lahko funkcionira tudi kot galerija, saj na ta način video umetnost doseže največ občinstva.

O feminizmu, otrocih in družini

Saša ni feministka v klasičnem smislu. Se pa zavzema za ženska vprašanja. In tudi moški, s katerimi se druži, so feministi. To pomeni, da razumejo ženske. To pomeni, da ne vidijo vloge žensk za štedilnikom. »Grozljivo je razmišljati na način, da postaviš žensko zgolj v vlogo nekega reproduktivnega stroja in njeno vlogo naturaliziraš. Zato imam zelo rada moške feministe. To pomeni, da so odprti, ne delajo razlik in te 'stekajo'. Sama se tudi v svojem delu mnogokrat ukvarjam z vprašanjem spolov in spolnih manjšin, ki so diskriminirane.« Po drugi strani pa se, dodaja, ženski pravice krčijo. »V družbi, kjer vlada precejšnje nasilje nad žensko predvsem v intimnih, družinskih okoljih, ni večje hipokrizije kot prepovedati ji, če je samska, svobodno odločitev, kako bo zanosila, kar se je zgodilo z zakonom o umetnem oplodjevanju.« O družini zaenkrat še ne razmišlja. »Mislim, da je mit tudi to, da mora imeti ženska pri določeni starosti družino, se poročiti, roditi otroke. Družba se je radikalno spremenila. Na voljo imamo več možnosti, kakšno družino si bomo ustvarili. Mislim, da imam še dovolj časa, da razmišlim o tem, ali si to želim ali ne in kako. Partnerja imam, a ne živiva skupaj, sva bolj svobodna. Poroka je sicer čisto simpatičen ritual, a po drugi strani popolnoma nepotrebna institucija. Populacija na svetu pa tako ali tako iz dneva v dan narašča, tako da se mi zdi mnogo večji problem vprašanje, kako bomo sploh nahranili ves planet.«

Vse je postalo McDonald's

»Mislim, da je dandanes srečen tisti posameznik, ki se zaveda, da življenje nadzorujejo in dirigirajo velike korporacije. Vcepljajo nam vrednote. Srečen je tisti, ki izoblikuje svoje lastno mišljenje, življenjski stil in slog zunaj tega sistema. Žal vsi živimo v svetu potrošništva. Vse je postalo 'šoping'. Filozofija nakupovalnih centrov se je preselila na vsa področja človekovega delovanja. Težko je živeti zunaj tega. Vse se spreminja radikalno hitro. Moda je tista, ki najbolje ilustrira, kaj se dogaja v družbi. Postala je nekakšen McDonald's. Vse je postalo McDonald's. Sodobna družba sloni na tem, da je treba vse hitro konzumirati. Od tega se moramo poskušati omejiti in razviti nekaj sebi lastnega. Podobno je v ljubezni. Včasih, še v osemdesetih, je prevladoval mit romantične ljubezni. Nato so devetdeseta razvila miselnost, da nič ne gre in da stalna ljubezen med dvema ni mogoča. Mislim, da je treba onkraj tega razviti tisto, kar sam čutiš in si želiš. Se je pa zelo težko omejiti od mitov vladajoče ideologije, ki jih vsakodnevno producira globalna kulturna industrija – od kina, glasbe in seveda televizije.«

Iztok Štefanec

Ker med novejšo literaturo o živalih nisem našel skoraj nič o pavu, ki se mi zdi tako zelo eleganten ptič, sem posegel med literaturo iz zapuščine mojega pradedca Szalaya, velikega ljubitelja in zbiralca eksotike ter tudi pustolovca. Nekoliko sem se moral ukvarjati s prevodi, toda prišel sem do resnice.

Nosi se kot pav

Divji pav (pavo cristatus) živi po gozdovih Indije in Ceylona v skupinah po 30 do 40 živali. Domača žival je postal zgolj zaradi svojega perja. Meso mladega pava ni posebno okusno, starega pa še manj. Že v začetku 10. stoletja pred našim štetjem so ga Feničani prinesli iz Indije in ga naselili do Sredozemskega morja. Ker so imeli pavi visoko ceno, se

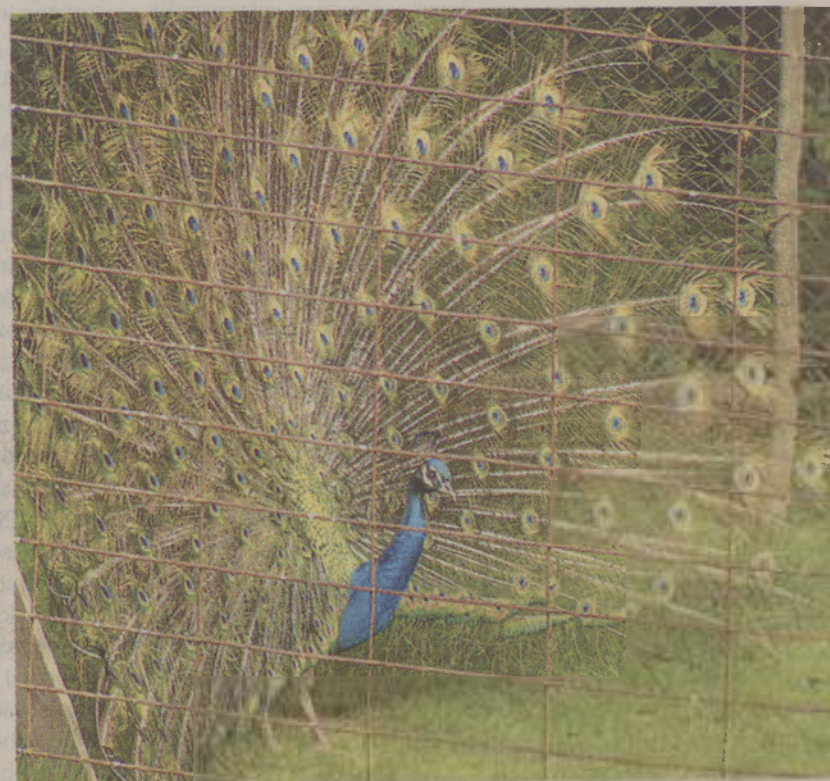
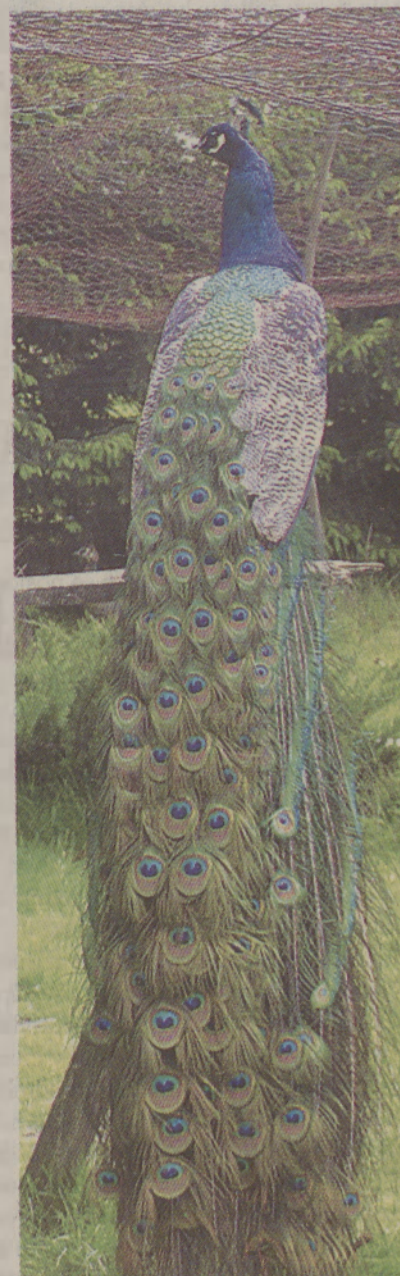
V tem času je Aleksander Veliki v Indiji spoznal tega krasnega ptiča, ki ga je tako prevzel, da je določil najstrožjo kazen za tiste-ga, ki je pava umoril. Rimljani so pava najverjetneje prevzeli od Grkov in ga takoj posvetili boginji Junoni. Tudi v kulinariki je pridobival vedno večjo vrednost, tako da so ga začeli rediti za prehrano. Pri posameznikih je veljal pečen pav

Slava Tratnjek pred svojimi pavi

niso dali zlahka ukrotiti, so se težko prilagajali podnebju in zaradi tega slabo množili, so ga na zahodu le počasi naseljevali. Grkom je bil sprva pav kulturna žival, posvečena boginji Heri. En pavji par je zadoščal, da se je število romarjev v templju povečalo. V 4. stoletju pred Kristusom so bili pavi v Grčiji že kar pogosti.

za najprestižnejšo jed, postregli pa so ga s perjem. Najrazkošnejše pa so postregli pavje jezike. Pavje perje so imele imenitne dame kot nakit, iz dolgega repa pa so izdelovali pahljače. Rimljani so naselili pava po Srednji Evropi v 2. stoletju pred našim štetjem in povsod je užival enako čast kakor v Italiji. V 16. stoletju je pav slavo

po Evropi izgubljal, menda zaradi novega gosta, ameriškega purana. Prav zaradi pavov sem obiskal Tratnjekove v Gančanih, kjer pavi krasijo dvorišče že več kot petdeset let. Pogovarjal sem se s Slavom Tratnjek, ki pavom posveča največ pozornosti. Čeprav nimajo nobene druge živali kakor le pave, le-te redijo zaradi dolgoletne tradicije, saj sogovornica pravi, da so pavi pri njih že dlje časa, kot ona, čeprav je bila tam rojena. V začetku petdesetih let je prinesel brat njenega dedka pavja jajca iz

živalskega vrta v Subotici, vendar se iz tistih jajc pod kokljo ni izvalilo nič. Po tistem je prinesel mlad pavji parček in od takrat jih vedno redijo; toda ne za meso, ampak zgolj za okras, občasno kakega tudi prodajo. Trenutno jih imajo šest, pet samic in šest samcev, ki veličastno razkazujejo svojo pisano paletto perja in ob svojih družabnicah spuščajo nenavadne glasove. Samice si naredijo gnezdo prosto v travi ali uti, vendar je zaradi vlage boljše v travi, saj tako mladiči, ko se izlegajo, lažje prekljujejo jajčno lupino. Vsako leto se jim izvalijo povprečno trije mladiči (največ se jih je izleglo enajst), ki jih po izvalitvi odvzamejo samici, ker se bojijo, da bi jim jih odnesle kune in dihurji, in jih da nato pod žarnico. Glede hrane mladiči, enako tudi njihovi starši, niso zahtevni, hranijo se prav tako kot kokoši, radi se pasejo. Samci in samice spolno dozori po dveh letih, ko začnejo samci ponosno razkazovati svoj rep. Samci se od samic razlikujejo po dolgem pisanem repnem perju, ki ga

Bojan Zadravec

Kristina Šuklar

violinistka

To je ona

Zgodba z naslovnice

Od najmlajših let se družim s štirimi strunami na violini. Ko sem violino prvič vzela v roke, sem bila stara komaj štiri leta. Dobila sem najmanjšo violino, tako imenovano šestnajstinko. Začetki so bili dokaj težki, spomnim se, da mi je oče v šali govoril, da je najhujši sosed violinist začetnik. To so bila res začetna škripanja moje violine, ki pa so se k sreči relativno hitro spremenila v zvoke.

Kot petletna violinistka (bila sem najmlajša v zgodovini novosadske glasbene šole) sem nastopila v takrat zelo popularni TV-oddaji MUZIČKI TOBOGAN v produkciji RTV Novi Sad. Snemanje je potekalo v TV-centru Košutnjak v Beogradu, kjer je bilo okrog šeststo učencev, revijski orkester RTV Novi Sad in velika TV-ekipa. Oddajo je vodil Minja Subota, ki je visok kakšna dva metra. Jaz sem mu segala komaj do kolen. Ko me je predstavil kot »veliko« violinistko, je kamera naredila »švenk« od njegove do moje glave, vsi so se smejali, vseh nekaj sto prisotnih, kader pa je bil res smešen.

Moja prva učiteljica violine je bila Ružica Kovač, kasneje pa zakonca Monika in Čaba Zima. Po dveh letih dobrih vaj, violino sem imela k sreči zelo rada, so se pokazali že prvi rezultati. Nastopov je bilo vedno več in publika jih je dojemala bolj kot atrakcijo. Potem so bila tekmovanja od manj pomembnih do pomembnih, nagrade so sledile in dojela sem, da čim več vložim v moje štiri strune, tem več se bo povrnilo. Več truda vložim v violino, več radosti mi ona vrne. Ta misel me je spremljala še kakšno leto. Z visokimi nagradami sem se napotila tudi na tekmovanja v tujino. Bila sem stara enajst let, ko sem dobila v italijanski Gorici prvo nagrado v svoji kategoriji in nastopila na sklepnem koncertu zmagovalcev.

Takrat smo živeli še v Novem Sadu in za nas je bil to velik finančni zaloga.

Prvi pravi dotik z zahodom sem doživela, ko sem bila stara dvanaest let in v Stessi v Italiji dobila drugo nagrado. Po vrnitvi iz prekrasne Italije sem si neskončno želela, da bi se moja pot nadaljevala v tujini. Ogromno so mi pomagali starši in izvrstna pianistka Jasminka Stančul, ki mi je utrla pot do Dunajskega konservatorija. Kot štirinajstletno deklico me je spoznal prof. Werner Hink (koncertni mojster Dunajske filharmonije) in me kot najmlajšo študentko konservatorija sprejel v svoj razred. Takrat sem končala komaj 7. razred osnovne šole v Novem Sadu, 8. razred pa sem opravila z izpiti.

To je bil moj let iz družinskega gnezda, velika bolečina za moje starše, ampak to je bila očitno edina možna pot. Domotožje me ni preveč pestilo, kajti živeti na Dunaju in vsrkavati vse tiste razkošne sokove vrhunske glasbe in kulture, je nepozabno doživetje. Na Dunaju doživim več, samo če rožice prodajaš, kot v nekih kvazi metropolah. Dobiš občutek, da se duh velikih skladateljev prve dunajske šole (Haydna, Mozarta in Beethovna) še vedno sprehaja po elitnih dunajskih koncertnih dvorinah, v katerih sem imela srečo in čast nastopati kot solistka in koncertna mojstrica različnih orkestrrov.

Paralelno s konservatorijem sem končala tudi gimnazijo na Dunaju, kar je vsekakor pripomoglo odličnemu nivoju »moje« nemščine. V začetku sem funkcionirala v angleščini, ki sem jo marljivo trenirala že od najmlajših let. Imam srečo, da sem glede na okolja, kjer sem živela in se izobraževala, odlično obvladala štiri jezike, zato sem dobila občutek, da, kar se komunikacije tiče, povsod dobro »plavam«.

Moja violina me je pripeljala k vrhunskim pedagogom in mojstrom, kot so Zakhar Bron, Igor Ozim, Tibor Varga, Marina Jašvili, Michael Frischenschlager ... in končno izvrstni Pavel Vernjikov (učenec legendarnega Davida Oistraha), ki me je sprejel v svojo mojstrsko šolo Scuola di Musica di Fiesolle v Firencah. Sreča je hotela, da je prof. Vernjikov od jeseni 2005. leta tudi profesor na konservatoriju na Dunaju, ki je od oktobra lani zasebna univerza, visoka glasbena institucija, na kateri s profesorjem Vernjikovim odlično sodelujeva.

Moja violina, odlični mentorji, ogromno vaj in upam, da tudi talent, so me pripeljali do različnih tekmovanj, do mednarodnih nagrad, do prestižnih koncertnih dvoran in odrov ...

Krasna oseba, človek z velikim Č, ki me spremlja na moji umetniški poti, ki je moj mecen in ki ga nosim globoko v srcu, je gospod Rudi Cipot, in tudi ob tej priložnosti se mu iskreno zahvaljujem za vse, kar je storil zame, storil pa je ogromno.

Ljudje, ki sem jim neskončno hvaležna, pa so predvsem moji starši, ki so me tako mlado spustili v beli svet in ki so zagotovo prejkoli nešteto noči, hvala tudi mojim babicam in dedkom, vsi so navijali za mene in globoko upam, da se je splačalo ...

Na Dunaju, 11. 3. 2006

Skoraj bi se že vrnil

Zgodbe
ki jih piše
žirjenja

Vlastimir Petrović

je UNZ iz Ljubljane malce pozanimala, kako je kaj z njim v domačem kraju. Če ni morda to in ono itd. Normalno, da je predpogoj za miličnika najmanj to, da živiš pošteno življenje. Torej, karakteristika je bila v redu, in ker so tudi starši dali soglasje, so ga po treh mesecih obvestili, da je sprejet in naj se čim prej oglasi na Republiškem sekretariatu za notranje zadeve, da se dogovorijo o nadaljnjih korakih. 5. junija 1957 so ga iz Ljubljane napotili na UNZ v Mursko Soboto.

V Soboti so ga lepo sprejeli in z njim opravili temeljit pogovor – kakšen je način dela v milici in kakšen red velja v njej. Zvedel je, da ga čaka delo na postaji milice v Moščancih. Starešina mu je pojasnil razmere v tem okolišču in posebej poudaril, da tam živi predvsem kmečko prebivalstvo in da so ljudje mirni in pošteni ter da mora to dejstvo pri svojem delu ves čas upoštevati. Tudi to so mu povedali, da je miličniški kolektiv slovenski, da so miličniki nekoliko starejši, vendar dobri, in da se bo med njimi dobro počutil. In še eno priporočilo so mu dali: naj čim več bere slovenske knjige in naj se potruji, da bo slovenski jezik čim prej in čim boljše obvladal.

Vse je bilo v redu, vse je potekalo normalno. S kolegi se je dobro razumel, prebivalstvo, kot pravi, je bilo prijazno. Nobenih pripomb ni imel. Z vsem je bil zadovoljen, a po nekaj mesecih mu je naenkrat postalo dolgočasno, skorajda nevzdržno. V nove razmere se enostavno ni mogel vživeti. Spomin na domače kraje in domače ljudi je bil vse močnejši in vse bolj ga je vlekel nazaj domov. Obupne prometne povezave so ta občutek samo še stopnjevale.

Že je razmišljal, da pripravi kovček in se poslovi, čeprav je vedel, da doma tako dobre službe ne bo imel. Potožil je kolegom in povedal svojo odločitev, prepričan, da ga nihče ne bo pregovoril. Seveda je bil to za majhen moščanski kolektiv veliko presenečenje, saj zdaj, po skoraj idealnem sožitju, česa takega nihče ni pričakoval. Fantje so se dobro »ujeli«, Vlasto se jim nikoli ni potožil, da ima domotožje, z vsakim dnem je vse bolj spoznaval svoje delo in ga čedalje uspešneje opravljal. Zato so morali sesti skupaj. Oni so govorili svoje, Vlasto svoje. Na koncu je obveljal dogovor, naj še malo poskusi, in če res ne bo šlo, ga bodo razumeli. To je bilo obdobje, ko mu ni bilo lahko. Srce je reklo, naj se vrne, kolegi so rekli, ostani!

Nekaj časa je trajalo stanje, ko se je dvakrat dnevno odločil, da bo šel, in si ravno tolikokrat na dan zagotavljal, da bo ostal. Potem pa se je nekako vseeno vživel in sprejel življenje takšno, kakršno je. Ko je odšel v Maribor za pol leta v miličniško šolo, mu številne obveznosti niso dopuščale, da bi razmišljal o domu in vrnitvi. Pol leta je hitro mirilo in vrnil se je v Moščance. Verjetno je bil dober v svojem poklicu, saj so ga leta 1960 ponovno poslali v šolo. Tokrat v Ljubljano na specialni tečaj. Ko je tudi to izobraževanje dobro opravil, je prevzel službo vodje varnostnega okoliša. Moščanci so mu bili zdaj že bolj pri srcu (tako bomo zvedeli, zakaj). Leta 1962 je zapustil svoj

Razstava dobrot, ki jih s svojimi rokami pridelajo kmetje. Te razstave, ki je vsako pomlad na Ptuj, se redno udeležuje tudi Vlasto. Vidimo ga, kako ponosno prejema diplomu za svoje doma pridelano mešano žganje. Do diplome priti pa ni tako enostavno. Zasluži jo tisti, ki za svoj razstavljeni proizvod pred tem dobi, in to tri leta po vrsti, znak kakovosti.

varnostni okoliš in odšel za eno leto v Sremsko Kamenico pri Novem Sadu, kjer je obiskoval podoficirsko šolo.

Spomin na dom ni bil več tako močan kot pred leti. Zdaj mu je bilo spet težko zapustiti Moščance in iti v Srbijo, pravzaprav v AP Vojvodino. Prej, preden je namreč dobil papirje, da je izbran za šolanje v Sremski Kamenici, se je poročil s krajanko Dragico Škerlak. Tako nekako je Vlasto vrnil sidro v tej prekmurski vasi.

Leta 1970 ponovno izobraževanje, tokrat na srednji strokovni šoli v Ljubljani in nato, po nekaj letih, postane komandir OM Moščanci. Po petih letih, željan spremembe, zamenja službo in odide iz Moščancev za vodjo izmene na stalni službi pri UNZ v Murski Soboti. Po osmih letih je iz te službe, 30. junija 1988, odšel v pokoj.

Ponosen je, da so ga leta 1991 vpoklicali za obrambo Slovenije. Sodeloval je v 10-dnevni vojni in postal veteran.

O raznih medaljah, diplomah in priznanjih iz vseh obdobj življenja nisva govorila, bi pa rekel, da jih je kakšnih sedem do deset.

V tistih časih je večkrat sodeloval pri varovanju Tita. Neko noč, pozno jeseni, sta s kolegom skrbela za njegovo varnost, ko je po napornem lovu spal v hotelu Bellevue na Pohorju. Varovati tako pomembnega človeka je bila čast in velika odgovornost obenem, saj sta ga varovala tako vojska kot policija. Vlasto in kolega sta bila globoko v gozdu, na triurni straži. Bilo je tiho in mirno, nato pa je naenkrat zalomastilo, hrušč in trušč, veje so pokale in Vlasto je za trenutek pomislil, da je prišel njegov konec, saj vemo, da takrat notranji in zunanji sovražnik nikoli nista spala. Na srečo se je izkazalo, da je bil le jelen ...

Ob številnih konjičkih mu je šah verjetno najljubši. Igra ga ljubiteljsko pa tudi tekmovalno. Redno tekmuje v pučonski občinski ligi in lahko zapišemo, da dokaj uspešno. Leta 2003 si je na občinskem tekmovanju v Pečarovcih celo priboril medaljo, čeprav je na turnirju sodelovalo kar nekaj »znanih šahovskih imen«. Ko najde čas, pa pride na kakšno partijo šaha tudi Diano v Murski Soboti, da tamkajšnjim amaterjem pokaže, kakšen šah se igra v Moščancih.

Kdo pa so ti mladi fantje?

30. maj-7. junij 1953

To je bila ena največjih povojnih manifestacij do takrat v pokrajini. Država je poskrbela, da se je pokazalo vse, kar so ustvarili delovni ljudje po osvoboditvi. In to na vseh področjih ustvarjanja: od kmetijstva, predelave, elektrifikacije, športa, kulture, mehanizacije, borbe proti koleradskemu hrošču, aviacije, gasilstva, civilne zaštite, likovne ustvarjalnosti... Preseneča množičnost dogodka, morda pa tudi ne. V

takratni sivini, ko ni bilo televizije, radijski sprejemniki so bili redkost, delu in prostovoljnemu delu pri obnovi dopoldne, popoldne in zvečer pa se ni videlo konca, so ljudje potrebovali neke sprostitev in druženja. Tokrat se je pokazala prava priložnost. V dobrem tednu so se prireditve kar vrstile: gledališke predstave, koncerti, telovadni nastopi, pevski in folklorni večeri so imeli obilico poslušalcev in gledalcev.

Prekmurski festival 1953

Krona festivala je bil zaključek, 7. junija. Dopoldne. Povorka je obšla glavne ulice mesta in se ustavila na prireditvenem prostoru na travniku pred gimnazijo, kjer je bilo politično zborovanje.

Na odru je povorko pričakalo čez tisoč pevcev prekmurskih pevskih zborov – od šolskih do upokojenskih. Petje je spremljala godba na pihala, dirigiral je prof. Vladimir Močan. Slavnostna govornika sta bila Miha Marinko in dr. Anton Vratuša. Potem se je začela zabava. Za najmlajše, srednje in starejše...

domov ...

Miličičska šola v Mariboru leta 1958. Starejši bralci Pena se nekaterih na fotografiji še dobro spomnijo. Stojijo Veljko Bubujevič, ki je pozneje študiral pravo in odšel iz policije, Vlasto Petrovič in Rafael Fras iz Veržeja. Čepita Ludvik Filipič in Iso Murtić.

Tako kot so mu vodilni na UNZ opisali prebivalce njegovega okoliša na začetku službe, tako je dejansko tudi bilo in večjih pretresov ni bilo. Vsakdanja pojava pa sta bila kraja kokoši in krivolov. Včasih je Vlasto tudi do štirih zjutraj čakal okrog doma na »raupšicerja«, da ga je lahko vprašal, kaj nosi v košari. Pozabil sem ga vprašati, kam so šli odvzeti fazani.

S soprogo Dragico danes srečno živita v Moščancih. Sin Zoran in hčerka Zorica sta poskrbela za vnučka in vnukinjo. Dolgčas mu nikoli ni bil. Sadovnjak in vinograd s tristo trtami nedaleč vstran zahtevata čelga človeka, ki je konec lanskega poletja praznoval 70-letnico. Pa še vnukinjo je treba včasih peljati na uro flavte v Mursko Soboto pa to in ono, tako da za šah v Soboti skorajda ni časa.

Joseph Maria R.

VANEKOV KOUT

Ja, marec je mesec, da se začne pomlad. Pomlad je najbolje trufila novoga mesijo slovenskoga gospodarstva Jožeta P. Damijana. Samo malo je lulo prouti Janševomi vetri, pa ga je že veter ofudno ali pa če lepše poven njemi je pa lačaj doj teklo. Iz osebnih razlogov seveda. Je odstopo. Kak zanimivo. Ge san se že spitavo, če je Janša rejsan tak velka oseba, ka si zavolo osebnih razlogov odstopijo. Glij takše razloge je navedo direktor Telekom, šteromi se je po lanski poslovni rezultataj cidijlo med pa mlejko. Nikdar so nej telko mafnoli kak lani. On pa osebni razlogi - pa odstop. Kama tej osebni razlogi pelajo, van pa ne ven povedati. Mogouče bi rešitev bijla, ka bi ga dali klonejrati, pa bi te v sej podjetjaj štere ščejo kontrolejrati bil JJ direktor. Te več nebi bilou osebni razlogov.

Skličnočoga centra nan pa med privatnike bižijo najboukši strokovnjaki. Pa se nišče zatou ne sekejra. Kak bi se tuj naj. Med vladajočo koalicijo nega nanč enoga štaroga partizana, šteri bi lejko kakši betežen bil. Pa se zatou tuj nišče ne trga. Še direktorca je pravla, ka što šče lejko ide. Kak če bi se za fuzbalske igralce šlo, pa nej za najboukše doktore.

Pa od ptičje gripe se je pa dosta gučalo. Dozdaj je po cejlon svejti v trej lejtaj mrlo malo več kak 100 lidij. Ati mi je pa pravo, ka je negi prešto ka sakše leto samo v Ameriki za neptičjof se pravi navadnof gripof merge med 30 do 40 gezero lidij. Meni je tu neka najjasno. Zakoj se pa te sagamo tak te ptičje gripe. Če ova navadana buje 300 do 400 krat več lidij. Mogouče zatou ka tou nešče tak šče. Nekomi paše,

ka so lidje f straji. Pa te na sakšega ftiča gledajo kak na terorista. San van že pravo, ka naša bajca naše bouge notri zaprejte piceke pa kokouši odijo sakši večer poslušat če šteri kišje. Dobro ka se of flu ne dobij. Tou bi naša babica, ka je stara paničarka, geli kak cukre.

Predsednik so pa malo boukši. Cilou so gor prišlo, ka je Goričko tuj f Sloveniji. Pa ne zatou, ka bi se za kakše razvojne programe šlo, pa ka bi pijto kak kaj lidje živejo, liki je prišo pijtat kelko so gorička deca zbrala za darfursko deco.

Dobro. Pa sa nan še povedali gospod predsednik, kak se krūj peče. No vište kakšega predsednika mamo. Cilou krūj zna peči. Zato je naš mali gorčanec bil vekši roker. On je nikše pejneze nej fkuپر fekto, je pa za sakši gasilski avto znau, šteroga je kakše prostovoljno gasilsko društvo küjpilo. Še zaj ma prej en zvezek, ge je ma se notri zapisane. Edino vrtece je nej rad prišo odperat, ka so njemi deca igračke nosili, ka so mislili, ka so novoga sosšolca doubili.

Vači je pa se po staron, z bratami Hrvatami se malo štukamo kak sigdar. Talijančkon se v rit vličemo. Z avstrijcam bi pa najrajši polko plesali. Sloboja so pa dali k večnemu počitku. Zaj rejsan več ne čuje dobro pa

nemre čuti ka je en Albanec pravo: »Baš mi je žao što je umro, a nije preživio nezavisnost Kosova. Kakva šteta! Mozda je patio što Srbija nije do Tokia, nego ko Nokia...svake godine novi model i manja.«

Vači pa vrli bojte, pa se kredi delajte na jesenske županske volitve. Zamazene cote so se že začale prati. Vij pa iz osebni razlogov sami gor prijte štere cote so grintave, pa štere čijste.

VANEK

Svet
digitalnih
tehnologij

Ultra mobilni računalniki

Ste že slišali za origami? Mogoče veste, da je to japonska umetnost oblikovanja iz papirja. Vendar to ni edini pomen. Origami je tudi ultra mobilni računalnik, ki je vizija Microsoftovega šefa Billa Gatesa.

Pred letom dni je bila videti vizija Origami kot zmagovalna ideja. Majhen dlančni računalnik s celodnevno vzdržljivostjo baterije, vendar dovolj majhen, da ga vtaknemo v žep. Poleg tega naj bi bil še precej cenejši od klasičnih prenosnih računalnikov. Sedaj, ko prihajajo prve naprave na trg, resničnost se vedno zaostaja za navedenimi željami. Naprave so večje, dražje in energetsko požrešnejše, kot je predvideval računalniški trg. Načrtovanega velikega hita tako ne bo. Na neki način je Microsoft žrtev svojega uspeha in divjih spekulacij. Pričakoval se je prenosni Xbox ali konkurent za Apple-ov iPod, zato je bilo zanimanje veliko.

Majhne mobilne naprave se v obliki dlančnikov in čedalje »pametnejših« telefonov vedno bolj uveljavljajo. Zelo priročno je lahko, če imaš pri sebi le eno majhno napravo, ki zmora čim več. Združevanje funkcionalnosti gre vse bolj v smeri povezovanja telefonije, računalnika, multimedijских naprav, televizije, interneta in še kaj se bo pridružilo.

Proizvajalci so zadnje leto pripravljali svoje mini dlančnike z imenom Origami. Ti so zmogni uporabljati operacijski sistem Windows XP skupaj z dodatkom Windows Touch Pack, ki omogoča lažje upravljanje na dotik. Prve naprave, ki jih bodo verjetno kupovali le tisti pravi navdušenci, imajo ekran diagonale 18 cm, tehtajo okrog 1 kg in stanejo okoli 800 ameriških dolarjev. Prve naprave uporabljajo tablet PC verzijo windowsov XP, ki omogoča tudi predvajanje avdio in video vsebin. Vsebovan je tudi program za lažje iskanje in zaganjanje aplikacij znotraj naprave. Večino teh naprav (Samsung, Asus, Founder) poganja Intelov procesor. Drugi ponudnik osrčja naprav je Via.

Nekateri analitiki predvidevajo, da te naprave šele iščejo svoj pravi tržni položaj. So predrage za svoje zmogljivosti in po drugi strani še premalo zmogljive za stvari, ki naj bi jih opravljale. Ena od možnosti za večjo privlačnost ultra mobilnih računalnikov je subvencioniranje cene, kot je to že

ustaljena praksa pri mobilnih telefonih. Na ta način bi uporabniki prišli do nižje cene s podpisom naročnine pri enem od mobilnih operaterjev. Specifikacija Origami sicer ne zahteva brezžične povezljivosti, vseeno pa večina naprav podpira brezžična standarda Wi-Fi ali Bluetooth. Obstaja tudi možnost brezžičnega podatkovnega modema. Seveda ta povezljivost zvišuje ceno.

Intel je svoje prve naprave pravkar predstavil na letnem srečanju IDF, predstavitev pa so bile tudi na letošnjem sejmu Cebit. Naprava vsebuje standardne procesorje x86 in celotno verzijo Windowsov XP. Predvidena zmogljivost baterije je trenutno okoli 3 ure. V naslednjih generacijah, predvidoma čez kakšno leto, naj bi se velikost naprav zmanjšala, zmogljivost baterije pa podaljšala na ves dan. Ciljna cena naj bi bila okrog 500 ameriških dolarjev. Poglavitna lastnost novih naprav je tudi zmogljivost polne uporabe interneta z vsemi dodatki, kar omogoča ogled in interakcijo z naprednimi spletnimi stranmi.

Obe podjetji Microsoft in Intel se že nekaj časa trudita uspeli na področju dostopnih ultra mobilnih računalnikov. Do sedaj je bila večina teh majhnih računalnikov v velikostnem razredu ekranov okoli 25 cm. Bilo je nekaj poskusov za zmanjšanje, vendar so bile naprave predrage za povprečnega uporabnika (1500 ameriških dolarjev).

Predvidevanja so, da bo prva generacija ultra mobilnih računalnikov pritegnila tehnološke navdušence, firme, ki bodo v tem videle tržno nišo, in tudi stranke s področja izobraževanja. Seveda ob ustrezni ceni.

Takšne naprave nam lahko ob ustrezni funkcionalnosti, velikosti in ceni zelo koristijo. Zanimivost, ki so jo odkrili med testiranjem, je, da je naprava pritegnila tudi aktivne matere. Zaradi precej natrpanih urnikov sta lahko izpolnitev in sledenje opravkom na urniku dosti enostavnejša.

Dr. Matej Gomboši

Pot naprej

»Ko si že tako daleč, da ne zmoreš niti koraka več, si prehodil ravno polovico razdalje, ki si jo sposoben prehoditi.«

Grenlandski pregovor

Pogosto, takrat ko čutim, da mi pada življenjska energija ali me pestijo težave oz. sem pred pomembnimi izzivi, sežem po duhovni hrani, knjigah. Imam občutek, da mi dajo energijo za nov zagon ali pa odgovore na vprašanja, ki tlijo v meni.

Pred časom mi je ponovno prišla v roke knjiga z naslovom Zlata pravila za srečno življenje. Knjigo mi je leta 2000 podarila prijateljica ob rojstnem dnevu. Vanjo mi je napisala posvetilo: »Naj ti bo ta knjiga vodilo, ki ti bo na tvoji nadaljnji poti prižgalo luč, ko bo tema, razpodelo oblake, ko bo dež, ublažilo strasti, ko bo vihar, in poljubilo sonce, ko bo dan.«

Avtorica knjige dr. Cherie Carter Scott je nekega dne, ko je pripravljala program usposabljanja, izlila na papir Zlata pravila za srečno življenje. Pomislila je: »Že vse življenje prosim za te odgovore in končno so prispela

do mene. Pravila odgovarjajo na njeno temeljno vprašanje, ki si ga je postavila in ki se glasi: »Kaj je smisel življenja?« Zlata pravila za srečno življenje so najprej obkrožila svet kot fotokopija, nato kot del zbirke Kurja juhica Jacka Canfielda in na koncu kot samostojna knjiga. Gre za duhovni abecednik tistim, ki se pravkar odpravljajo na svojo pot, in blag namig za tiste, ki so po njej že zakorakali.

V člankih, ki bodo sledili, bom poskušala z vami deliti vsebino omenjenih knjig. Rada bi, da bi pravila uporabili v svojem življenju v obsegu kot ustreza le vam, torej da se učite spoznavati, prisluhnete svojim sporočilom, se povežete s svojo duhovno DNA in izpolnite svoje sanje.

Mag. Simona Šarotar Žižek

Z našega štedilnika

Krompirjeva juha s papriko

100 g čebule, 150 g rumene paprike, 200 g rdeče paprike, 200 g paradižnika, 5 cl olja, 20 g česna, 120 cl zelenjavne osnove, 300 g krompirja, origano, sol, poper

Čebulo narežemo na kocke. Papriko očistimo in prav tako narežemo na kocke. Olje v kozici segrejemo, na njem posteklenimo čebulo in papriko, začínimo, dodamo sesekljan česen in narezan paradižnik, malo podušimo in zalijemo z zelenjavno osnovo.

Vse skupaj kuhamo 30 minut. Nato juho pretlačimo, ponovno pristavimo in zakuhamo na drobne kocke narezan krompir. Kuhamo toliko časa, da se krompir zmehča. Po potrebi še začínimo in serviramo.

Simfonija z dušenimi puranjimi prsmi in »štorkljo«

600 g puranjih prsi, 120 g mesnate slanine (hamburger), sol, poper, 60 g rozin, 50 cl suhega traminca »Štorklja«, 50 g masla, 150 g pora, 160 g zamrznjenih jurčkov, 10 cl sladke smetane

Puranje prsi pod hladno vodo splahnemo in s krpo osušimo. Slanino narežemo na trakove. Na delovni površini puranje prsi preslaninimo, kar pomeni, da damo slanino s pomočjo igle za preslaninjenje med mesna tkiva. S tem izboljšamo okus. Preslaninjene prsi solimo, popramo in damo v primerno posodo. Potrosimo z rozinami in prelijemo s suhim tramincom. Vse skupaj pustimo na hladnem čez noč, da se marinira. Drugi dan puranje prsi vzamemo iz marinade, jih obrišemo s krpo in na razgretem maslu opečemo. Opečene preložimo v drugo posodo, na preostanku maščobe pa posteklenimo por. Dodamo narezane odtaljene jurčke in zalijemo z marinado. Prevremo in prelijemo po mesu. Pokrijemo z alu folijo in pokrovko. Robove dobro stisnemo, da para ne uhaja. Damo v pečico in dušimo 30 minut pri 180 °C. Prsi poberemo iz omake in shranimo na toplem. Omako gladko zmešamo, ponovno pristavimo, dodamo smetano in z narezanim mesom serviramo.

Polpeti iz morskih sadežev v pomarančni omaki

600 g morskih sadežev, 200 g skute, 4 jajca, sol, poper, drobnjak, 150 g krušnih drobtin, olivno olje za pečenje
Za omako: 35 cl pomarančnega soka, 40 g kristalnega sladkorja, 2 cl sojine omake, 2 g škrobne moke

Morske sadeže v multipraktiku drobno sesekljamo. Skuto pretlačimo. Vse skupaj

Branko Časar,
kuharski mojster
v gostilni Pri
Lovenjaku v Polani

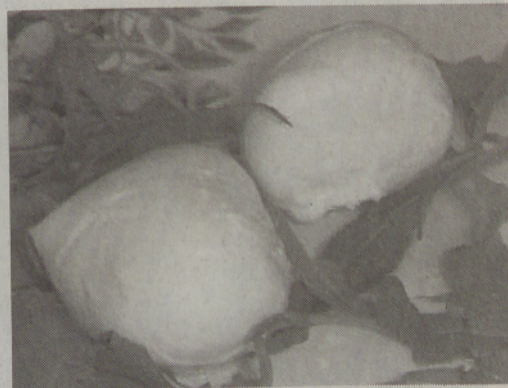
damo v skledo, začínimo, primešamo jajce in drobtine ter gladko razmešamo. Pustimo počivati 30 minut. Nato s pomočjo žlice oblikujemo polpete, ki jih polagamo v razgreto olivno olje in na vsaki strani pečemo toliko časa, da dobijo lepo rumeno barvo. Pečene polpete shranimo na toplem in nato pripravimo omako.

Omaka: Sladkor v ponvi karameliziramo, zalijemo s pomarančnim sokom in prevremo. Dodamo v sojini omaki razmešano škrobno moko, prevremo ter po okusu še začínimo in serviramo.

Bučke v maslenem testu

500 g maslenega testa, 100 g čebule, 600 g bučk, 80 g mesnate slanine (hamburger), 3 cl olja, 3 g mlete rdeče paprike, sol, koper, 1 jajce

Masleno testo razvaljamo na tri milimetre debelo. Čebulo narežemo na lističe, bučke in slanino pa na rezance. Olje v ponvi segrejemo, na njem posteklenimo čebulo, dodamo slanino, malo prepražimo, dodamo bučke, začínimo, potrosimo z rdečo papriko, pokrijemo in dušimo 10 minut. Nato odstavimo in ohladimo. Ohlajene bučke polagamo na kupčke na masleno testo, ki smo ga premazali z razžvrkljanim jajcem. Kupčke bučk prekrijemo z drugo plastjo testa. Obrežemo s koleščkom za rezanje testa, tako da se robovi sprimejo, in ponovno premažemo z jajcem. Bučke v testu polagamo v pomaščen pekač in pečemo v pečici 20 minut pri 170 °C.

Mocarela

Kristalka z mocarelo

500 g solate kristalke, 5 cl bučnega olja, 50 g sira mocarela, 3 cl kisa, 10 g šalotke, 5 g gorčice, 1 jajce, sol

Solato očistimo in operemo. Sir mocarela pretlačimo, damo v skledo, prelijemo z razredčenim kisom in bučnim oljem. Začínimo s soljo, sesekljano šalotko in gorčico. Dodamo še naribano jajce in dobro premešamo. Tako pripravljen preliv prelijemo po solati.

Krhke biskvitne rezine

Za krhko testo: 250 g moke, 100 g masla, 100 g sladkorja v prahu, 1 jajce, 2 cl mleka, limonina lupina, pecilni prašek

Za posip: 200 g mletih lešnikov, 150 g sladkorja, 100 g rozin, 3 cl ruma

Za biskvit: 5 jajc, 120 g sladkorja, 150 g moke, 1 cl mrzle vode, 1 vanilin sladkor

Iz zgoraj navedenih sestavin na hitro zgnetemo krhko testo, oblikujemo hlebec in pustimo počivati pol ure. Nato ga razvaljamo na pol centimetra debelo ter damo v pomaščen in pomokan pekač. Po testu posipamo mešanico mletih lešnikov, sladkorja in rozin. Po posipu poskropimo rum in vse skupaj prekrijemo z biskvitno maso. Damo v pečico in pečemo 35 minut pri 175 °C.

Biskvit: Beljake z dodatkom vode in sladkorja stepemo v trd sneg, nato primešamo vanilin sladkor in rumenjake. Nazadnje narahlo umešamo še moko.

»Dopusti mi, da sem lep v notranjosti svoje duše in da so vse zunanje lastnosti v harmoniji z mojim notranjim bistvom. Da bi imel modreca za bogatega in da bi imel tolikšno bogastvo, kot ga lahko nosi in prenese samo človek, ki obvlada samega sebe.«

Sokratova molitev

Dišave in spomini

Po Balzacu je vsak vonj kombinacija zraka in svetlobe. Zaradi neoprijemljive in hkrati resnične subtilnosti so dišave simbolično v sorodu z duhovno navzočnostjo in naravo duše. Vonj človeka, ki odide, zbuja idejo o trajanju in spominu.

Z dišavami, predvsem parfumi, so povezane majhne in lepe stekleničke. Nekatere hranimo tudi, ko je vonj izginil. Na nekatere nas vežejo spomini, druge so postale tisti element domačnosti, ki bi ga bilo škoda odstraniti. Spet tretje so same po sebi tako posebne, da jih postavljamo ob bok majhnim skulpturam, kot so kipci, vaze, kamni in podobno. Nekateri jih menjavajo prav pogosto, drugi samo ob bistvenih prelomnicah v življenju.

Kockaste stekleničke

Parfumi nas pogosto očarajo prav v zelo enostavnih oblikah, kot so kocka, kvader in krogla.

Kvadrat, ki je osnova kocke, je eden najpogostejše uporabljenih geometrijskih likov v govorici simbolov poleg središča, kroga in križa. Ni dinamičen lik in predstavlja stabilnost, saj kaže zasidranost s štirimi stranicami. Ker je to v nasprotju z dišavno tekočino, je kontrast vedno privlačen. Kocka je torej simbol strnjivosti in popolnosti. Ko iz nje zadisi kreposten vonj ciprese, nas sku-

Besede mode

pek harmoničnih občutkov lahko popelje tudi po poti spominov.

Boginje naj bi dišale

Dišave so imele pomembno vlogo v hebrejskih obredih, v te namene so jih uporabljali tudi Grki in Rimljani. Odišavljali so kipe bogov in balzamirana trupla. Esence dišav so v Egiptu pridobivali in mešali kar v templjih in boginje so menda že s svojim vonjem nadvladale nad drugimi ženskami.

Vanilin ...

Poskusi doktorjev Fretignya in Virela o duševnih predstavah so pokazali, da imajo vonjave in dišave vpliv na psiho, saj olajšujejo nastop predstav. Slednje zbuja in usmerjajo čustva in želje. Heliotropin naj bi prinašal podobe cvetja in prebujal čutnost; vanilin naj bi spodbujal predstave s hrano.

Nekaj drži, ko poduhamo šopek cvetja, nas občutek povsem prevzame.

Tatjana Kalamar M.

Zvečine – kar v 90 odstotkih – boleče žrelo povzroči virusne okužbe. Ker je le vsaka deseta okužba bakterijska, večinoma zdravljenje z antibiotiki ni potrebno. Večina okužb se pozdravi samih. V lekarnah pa je na voljo precej zdravil za odpravo neugodja in bolečine, ki spremljata okužbo. Bolečemu žrelu so ponavadi pridruženi drugi prehladni simptomi. Preden se odločimo za samozdravljenje z ustreznimi zdravili brez recepta, je primerno upoštevati starost bolnika, trajanje in resnost okoliščin, pridružene simptome, siceršnje bolezni, ki pestijo bolnika, kadilsko razvado in druga zdravila, ki jih bolnik jemlje.

Starost. Ta vpliva tako na izbor zdravil kot na morebitno napotitev bolnika k zdravniku. Streptokokna (bakterijska) okužba je pogostejša pri otrocih v obdobju osnovnega šolanja.

Trajanje. Zvečine boleče žrelo mine samo od sebe v sedmih do desetih dneh. Če traja dlje, naj bolnik obišče zdravnika.

Resnost okoliščin. Če žrelo zelo boli in ni izboljšanja po dnevu ali dveh, posebno še, ko ni prehladnih znakov, kašlja in nahoda, je treba stopiti k zdravniku.

Pridruženi simptomi. Prehlad, nahod in kašelj so pogosto pridruženi bolečemu žrelu. Bolnik ima lahko tudi vročino in bolečine v mišicah zaradi blage virusne okužbe, ki se sama omeji. Hripavost dlje kot tri tedne in težko požiranje sta znaka, ki naj bolnika napotita k zdravniku.

Siceršnje bolezni. Pogoste okužbe žrela (tonzilitis) zahtevajo obisk pri zdravniku. Za sladkorne bolnike so primernejša zdravila brez sladkorja.

Kadilska razvada. Kajenje okrepi bolečine v žrelu. Raziskave kažejo, da si dve tretjini kadilcev želita opustiti kaje-

Boleče žrelo

nje. Boleče žrelo je ugodna okoliščina, da kadilci začnejo izpolnjevati svoje skrite želje.

Druga zdravila. Če je bolnik preizkusil že nekaj zdravil zoper boleče žrelo, a brez uspeha, je najboljša, da stopi k zdravniku.

Pomembno je preveriti lastnosti zdravil, ki jih bolnik jemlje za drug namen. Inhalacijski steroidi, denimo za zdravljenje astme, lahko povzročijo hripavost in glivično okužbo v žrelu in ustih, še posebno višji odmerki zdravila. Takšne okužbe se da preprečiti z izpiranjem ust po uporabi pršilnika. Dobro je tudi preveriti, ali se steroid ne nalaga v žrelu zaradi slabe tehnike vdihavanja.

Boleče žrelo je sicer redek neželen učinek nekaterih zdravil, denimo za zdravljenje hipertireoze. Ker je lahko prvi znak za zavoro belih krvničk v kostnem mozgu (agranulocitoza), ki je smrtno nevarna, je treba ob sumu na zdravilski vzrok nemudoma obiskati zdravnika.

Z bolečim žrelom v posteljo

Bioenergoterapevt Štefan Titan odgovarja

Po objavi zadnjega prispevka v Penu ste me zasuli z vprašanji, kako napisano udejanjiti konkretno v praksi. Morda je bil prispevek za nekatere res malo težko razumljiv. Zato bom navedel, kako sem se sam lotil hujšanja.

Prvo in najpomembnejše pravilo je, da mora hujšanje potekati čimmanj stresno za duha in telo. Človek ne sme nikoli imeti občutka, da zaradi svoje linije ogromno žrtvuje in trpi pomanjkanje. Dolgoročno se vam bo tako hujšanje, polno odrekanja, zagotovo uprlo, dolgoročnega uspeha pa ne bo nikjer. V končni fazi se nam lahko zgodita, zaradi pretiranega in nepravilnega hujšanja, diabetes in psihične težave.

Kot sem že pisal, univerzalnega recepta za hujšanje ni. Edino pravilo je le, da več, kot vneseš v telo, več moraš tudi pokuriti. Težava se pojavi že, ko najprej iščemo vzrok za svojo preveliko težo. Saj ni vsak debel le zaradi preveč ali nezdrave hrane in premalo gibanja. Naj omenim še dva zelo pogosta vzroka debelosti: hormonalne težave in težave z delovanjem ščitnice ter genetska zasnova, ki pa bolj temelji na življenjskih navadah, ki nam jih vcepijo starši v naši mladosti.

Ko ugotovimo, v katero skupino spadamo, lahko na podlagi teh podatkov začrtamo osnovne smernice naše terapije. Če govorim konkretno o sebi, sem ugotovil, da sem imel preobilno večerjo, preveč piva, dosti spanja in premalo fizične aktivnosti. Odpovedal sem se večerji, ki sem jo nadomestil z bogatim zajtrkom, popolnoma sem opustil uživanje alkoholnih pijač in jih nadomestil z vodo in limonado. Za kosilo se nikdar ne najem do sitega, popoldne in zvečer pa ne uživam več nobene hrane, razen včasih kakšno jabolko ali nekaj oreščkov. Zvečer, ko končam z delom, pa še telovadim v domačem fitnessu, kjer delam tako vaje za moč kot aerobne vaje.

V prvih dnevih hujšanja sem si zadal za cilj, da bom v enem letu shujšal okrog 20 kg.

Ker sem začel s telesno težo 96 kg, ta cilj ni bil pretiran.

Prvi teden je bil napredek na tehnični odličan. Izgubil sem kar pet kilogramov. Potem pa, ko sem izgubil vso odvečno tekočino, se je naglo izgubljanje kilogramov ustavilo. Pograbila sta me bes in razočaranje, ker sem se držal recepture, a teža je nihala in se ni več premaknila. V obupu sem rekel, da ne nameravam več hujšati. Na prigo-varjanje sina Simona, ki je strokovnjak za prehrano športnikov in rekreativcev in ki mi je razložil princip kopnenja maščob in naraščanja mišične mase, sem vseeno nadaljeval. Za tiste, ki ste spregledali prejšnji članek, le na hitro napišimo, da se med vajami krepijo mišice, ki tudi zelo pridobivajo težo. Maščobno tkivo izginja, a je izginjanje mase maščobe in mase mišic zelo uravnoteženo. Zato vedno ista teža. Sin mi je priporočil bolj relevantni metodi. Ena je merilni trak, kjer si meriš obsege trebuha, nog in rok. Druga pa je merjenje odstotka telesne maščobe, merilnik pa je vgrajen v skoraj vsako malo boljše sobno kolo.

Da bi še pospešil hujšanje, sem začel uživati jabolčni kis in zjutraj pred zajtrkom malo kislega zelja. Intenzivnost treninga sem postopno povečeval na eno uro dnevno.

Trajalo je dolge tri tedne, da je tehnika spet pokazala kilogram manj. Tedaj pa sem do 85 kg hujšal zelo hitro. Pri 85 kg je telo spet pritrsnilo na zavoro, ki jo je popustilo po dobrih dveh tednih. V letu dni sem shujšal 16 kg. Ni bilo po željah izpred enega leta, vendar sem ogromno pridobil tudi pri mišicah in njihovi masi.

Danes, dve leti po začetku, imam že 68 kg. Prehrana je ostala enaka, le intenzivnost in vaje treninga sem sčasoma nekoliko prilagajal. Več delam aerobnih vaj (na kolesu in

orbitreku v območju 100–120 utripov srca v minuti) in manj vaj za moč.

Bralca bi rad opozoril, naj pazi pri prehrani. Jaz se držim tega, da v telo vnesem vse sestavine, ki jih telo potrebuje, in ne ločujem ali zmanjšujem ničesar.

Najbolj kompleten in bogat obrok je zajtrk, ki vsebuje meso, žitarice in mlečne izdelke pa tudi kakšno glavico čebule ali česna si privoščim. Zraven jem kar bel kruh, ki pa je vedno star vsaj 24 ur.

Pri kosilu mi ugaja juha, mesa jem malo ali nič, jem pa prilogo (krompir, riž, testenine ...) in ogromno različnih solat.

Popoldne ponavadi ne jem ničesar več. Če se mi včasih zahoče, si vzamem kakšen keks, jabolko, enkrat tedensko do deset orehov, malo jedilne čokolade, brusnic ali rozin.

Za večerjo pa telovadba (60–90 min. aerobna vadba in do 30 min. uteži).

Zdravniška slika je za 60-letnika odlična. Ta način, ki sem ga opisal, je moj. Oblikoval sem si ga zase, vam pa priporočam, da se glede diete pogovorite s svojim zdravnikom. Lahko pa se oglasite tudi pri meni v ordinaciji. Ne smete pozabiti, da je vsak človek individuum. Zato tudi ne priporočam diet kar tako na pamet ali iz kakih revij. Taka hujšanja povzročajo le še večjo težo in obup! Če pa vam bo uspelo, naj vas ne presenetijo reakcije okolice, ko se vsi sprašujejo, ali si bolan. Mene so privoščljivci že videli v bolnišnici.

Bodite ponosni nase in na svoj dosežek. Malokomu uspe, da shujša. Vendar ne pozabite, da je še večja umetnost te nove kilograme zadržati. Zato bodite vztrajni in ne pozabite, da se mora pri hujšanju način življenja spremeniti vse do smrti. Samo tako bo lahko dolgoročno uspešno.

Z vztrajnostjo se počasi daleč pride ...

Kaj naj pritegne posebno pozornost?

Posebno pozornost naj pritegnejo hripavost, težko požiranje, videz žrela, sor in infekcijska mononukleoza.

Hripavost. Povzroči jo vnetje glasilk zaradi virusne okužbe grla (laringitis), ki se sama omeji. Bolečina v žrelu ponavadi spremlja hripav in oslabil glas. Antibiotiki so zoper značilno virusno okužbo neučinkoviti. Glasilke si opomorejo predvsem tedaj, če bolnik ne govori preveč. Okužba se ponavadi pozdravi v nekaj dneh in ni treba k zdravniku. Ta okužba pri dojenčkih in mlajših otrocih včasih povzroči krup (akutni laringotraheitis), ki se kaže kot težko dihanje z značilnimi sikajočimi in piskajočimi šumi pri vdihu, zato je treba obiskati zdravnika.

Če hripavost traja več kot tri tedne, posebno še, če ni povezana z akutno okužbo, je treba stopiti k zdravniku. Obstaja namreč kar nekaj vrst vztrajne hripavosti, tudi z resnim ozadjem. Včasih je hripavost edini simptom v zgodnjem stadiju raka grla, le otorinolaringolog pa lahko postavi točno diagnozo.

Težko požiranje. Huda okužba tonzil lahko bolniku oteži požiranje. To se zgodi, ko ognojek kot zaplet tonzilitisa napreduje v predel glasilk. Običajno je treba izcediti ognojek s pomočjo kirurškega posega v bolnišnici, obenem pa uporabiti visok odmerek antibiotikov.

Težko požiranje, ki so mu pridruženi boleče žrelo, vročina ter povečane bezgavke in vranica, so simptomi pri infekcijski mononukleozii, ki je virusna okužba. Če obstaja sum nanjo, je treba stopiti k zdravniku za natančnejšo diagnozo.

Boleče žrelo večinoma povzroči nelagodje pri požiranju, a ne resnih težav. Zato večini bolnikov ni treba k zdravniku, razen, če drugi razlogi povzročajo skrb. Težko požiranje, ki ni povezano z bolečim žrelom, pa vedno zahteva napotitev k zdravniku.

Videz žrela. Na nesrečo se bakterijska in virusna okužba ne da razločiti po videzu. Beli madeži, izcedki ali gnoj na mandeljnih ne pomenijo nujno bakterijske okužbe. Poleg tega pa je žrelo včasih tudi pri streptokokni (bakterijski) okužbi skoraj normalnega videza in brez izcedkov.

Sor. Tudi glivice lahko povzročijo bele obloge. Sor je redko omejen le na žrelo, pogost pa je zlasti pri dojenčkih in zelo starih ljudeh. Ni običajen pri mlajših odraslih. Pridružen je lahko resnejšim motnjam v imunskem sestavu zaradi značilnih bolezni (levkemija, HIV, AIDS) ali pri zdravljenju z imunosupresivi, denimo steroidi. Bele obloge se pojavijo v žrelu, dlesnih in jeziku. Če jih postrgamo, se pokaže krvava in vneta površina. Pri sumu na glivično okužbo pri bolečem žrelu je treba stopiti k zdravniku.

Infekcijska mononukleoza. Je virusna okužba žrela, ki jo povzroči virus Epstein-Barr. Bolnika oslabi še nekaj mesecev po okužbi. Okužba je značilna za najstniška leta in mlajše odrasle, najpogostejša je med 14. in 21. letom. Znana je kot bolezen »poljubljanja«. Hudo bolečemu žrelu lahko sledi teden ali dva splošnega slabega počutja. Žrelo je lahko zelo vneto in prekrto s smetanastim izcedkom. Zaradi bolečega žrela bolnik težko požira. Bezgavke v vratu in pazduhi so lahko zvečane in občutljive za dotik. Diagnozo potrdi ali zavrže krvni test z gotovostjo šele po tednu dni po izbruhu bolezni. Antibiotiki so brez vrednosti. Še več, pri bolnikih z infekcijsko mononukleozo se po ampicilinu v 80 odstotkih pojavi ošpicam podoben izpuščaj. Cilj zdravljenja je omiliti simptome bolezni.

K zdravniku naj nas napotijo tale dejstva:

- boleče žrelo več kot teden dni,
- ponavljajoča se okužba,
- hripavost več kot tri tedne,
- težko požiranje (disfagija) in
- neuspešno zdravljenje z zdravili.

Janez Springer, mag. farm., spec.

Državno tekmovanje iz znanja nemščine v Ljutomeru

Preteklo soboto je potekalo na Gimnaziji Franca Miklošiča državno tekmovanje iz znanja nemškega jezika. Tokrat so prvič lahko tekmovali tudi dijaki drugih letnikov. Tega sta še posebej veseli koordinatorici tekmovanja, profesorici nemškega jezika na ljutomerski gimnaziji Brigita Fras in Suzana Ramšak, saj je bil ravno strokovni aktiv profesorice nemščine na tej gimnaziji pobudnik uvedbe tekmovanja iz nemškega jezika tudi za druge letnike. V srednji šoli namreč dijaki iz tujih jezikov tekmujejo le v tretjem letniku, pri drugih predmetih pa se lahko v znanju pomerjajo vsako leto. Aktiv profesorice je zato pri Slovenskem društvu učiteljev nemškega jezika v letu 2004 vložil pobudo, da bi lahko poslej tekmovali tudi dijaki drugih letnikov. Društvo je na letni skupščini pobudo podprlo in tako je ljutomerska gimnazija postala organizator tovrstnega tekmovanja. V znanju nemškega jezika se je pomerilo 239 dijakov iz 52 slovenskih srednjih šol in gimnazij. Organizatorji upajo, da bo dodatna možnost nagrad in priznanj spodbudila dijake, da se bodo z zanimanjem učili nemščine in se pri izbiri tujih jezikov odločali zanjo. V. P.

Vaše pesmi

Pomlad

*Vzhajajoče sonce
mavričnega rdečega oblaka
kot prosojna tančica
pozdravlja pomlad.*

*O, ti cvet, kako si lep,
ko prebujša se,
kako drhtiš,
po pomladi dišiš.*

*Vse zeleni, ptički pojo,
kot popki na vejah so.
Zvonček zvoní,
trobentica se smeji,
po pomladi diši.*

Suzana

Ljubezen bolečine ne pozna

*Ljubezen, ti si najlepši cvet,
kot jutranja zarja žariš,
kot modrina neba
radost, nežnost, toplino deliš.*

*Srce po tebi hrepeni,
ki s svojimi nitmi
plete najnežnejša čustva miline
v najlepši pramen
mavričnih barv.*

*Lepo te je imeti ob sebi,
te oviti z nitkami srca,
ki tako nežne, krhke so,
da le skupaj simfonijo
harmonije pojo.*

*Ljubezen je za dva,
sovrastva, bolečin ne pozna.
ljubezen ne prizadene, ne boli,
kot sonce v srcu žari.*

*Vse ali nič lahko vidimo, slišimo,
vse ali nič lahko objamemo,
a le s srcem in dušo
občutimo in čutimo.*

Ljubezen bolečine ne pozna!

Društvo aktivne mladine Veržej Zdravo in ustvarjalno preživljanje prostega časa

DAM ima že 45 članov

Mladi v Veržejju so ustanovili lansko leto novembra Društvo aktivne mladine Veržej (DAM), v katerega je danes vključenih že 45 članov. »Ustanovitev društva je bila posledica Iger za pokal narcis, ki smo jih organizirali lansko leto poleti,« pravi Jure Legen, predsednik društva, »hkrati pa smo čutili, da bi s tem lahko povezali mladino naše občine ter ji omogočili zdravo in ustvarjalno preživljanje prostega časa.«

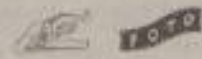
Z raznimi aktivnostmi, ki so jih in jih še bodo pripravili v društvu, želijo posredovati in razvijati pri svojih članih razvoj karakternih vrlin, kot so ustvarjalni polet, občutek za delo v skupnosti, disciplina, samokritičnost, točnost, solidarnost in skromnost. Želijo, da si mladi prizadevajo za čim večjo popularizacijo športa in rekreacije med občani, predvsem med mladino, želijo razvijati spoštovanje in uveljavljanje načel ferpleja, razvijati prijateljske odnose ter mladim omogočiti zdravo in ustvarjalno preživljanje prostega časa. Povezati želijo mlade, ki delujejo ljubiteljsko na področju prostočasnih dejavnosti, s pomočjo katerih bogatijo kulturno življenje in spodbujajo kulturno ustvarjalnost mladih in jim s pomočjo tekmovanj in prireditvev, ki jih organizirajo in jih

Jure Legen, predsednik Društva aktivne mladine Veržej: »Društvo smo ustanovili zaradi tega, ker smo čutili, da naša občina potrebuje neko telo, ki bo mladim omogočilo, da bodo lahko razvijali svoje karakterne vrline in se izražali na določenih področjih.«

še bodo organizirali, omogočiti, da pokažejo svoje znanje in ustvarjalnost.

V kratkih in mrzlih zimskih dneh so tako v sodelovanju s Kulturnim društvom Slavka Osterca Veržej pripravljali komedijo Ilustracija. V društvu pa bi radi ponovili tudi lani zelo uspešno organizirane Igre za pokal narcis, zato so se nanje že začeli pripravljati.

Vanja Poljanec

Zgodba o meni in moji bolezni

Tudi fantje imamo težave s hrano (V.)

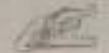
Tudi odnosi pri nas doma so se začeli umirjati in urejati. Starši so začeli obiskovati skupino za starše, ki so jo organizirali na tej kliniki, pa tudi sam sem začel obračati stvari na bolje. Ko so videli, da sem dovolj zrel, da lahko grem za stalno domov, so mi rekli, da bom kmalu odpuščen in da bom prihajal k njim le še na vnaprej določene preglede. Ko sem kliniko zapustil, sem se spet bal, da bi se zgodba ponovila in da bi spet začel hujšati. A moram priznati in povedati, da kljub mislim, da moram spet shujšati in podobnim, tega še do danes nisem naredil in moram priznati, da mi gre kar dobro od rok. Najbolj sem zadovoljen, da imamo sedaj doma takšen odnos, kot sem si zmeraj želel. Oče me vedno, ko pridem ob koncu tedna domov s študija, vpraša, ali sem spet kaj novega izvedel oziroma naredil, da bi tudi njemu lahko pokazal. Zavedam se, da nisem v celoti premagal bolezní in je verjetno tudi ne bom, to so mi tudi dejali zdravniki ob odpustu, a sem bil najbolj presenečen takrat, ko sem bil na prvem pregledu, kajti dr. Karin Sernec, kateri se lahko zahvalim, ker je z mano vztrajala do konca in ni pustila, da bi popustil, mi je rekla, da sem eden redkih, ki dosežejo to, kar sem dosegel sam, in da moram biti na to zelo ponosen.

e-mail: uros.sobocan@post.com

messenger naslov: pykec86@hotmail.com

Po končani gimnaziji, katere ne bi končal brez pomoči vztrajnih profesorjev in socialne delavke gospe Martine Domajnko, sedaj študiram v Mariboru na strojni fakulteti. Ko sem prišel študirat, se je svet zame dobesedno spremenil, pridobil sem si nove prijatelje pa tudi s starimi sem spet navezal stike. Ko sem bil prej na zdravljenju, sem bil doma le ob koncu tedna in se nisem hotel niti mogel srečevati z njimi, sedaj pa, ko sem že doma, so me kar sami povabili medse in sem jim za to srčno hvaležen! Še posebej bi se zahvalil tudi kolegici, ki sem jo spoznal proti koncu zdravljenja, ime ji je Maja in obiskuje prav tako, kot sem jaz, gimnazijo Franca Miklošiča v Ljutomeru. To je res dekle dobrega srca, saj mi je dala že nešteto dobrih nasvetov in me je vedno spravila v dobro voljo. Na žalost se vidiva bolj redko, po pravici povedano, sva se videla le dvakrat, vendar redno vzdržujemo stike po messengerju in telefonu. Res, Maja, hvala ti! Tudi z dekleti sem se začel zopet družiti, kajti, ko me je zapustilo zadnje dekle, sem mislil, da ne bom imel nikoli nobene več, velik pomen namreč dajem odnosu med fantom in dekletom. Nekoč sem se zelo sekiral, ker nisem mogel dobiti dekleta, to pa je tudi delček vzroka, zakaj sem se sploh odločil za hujšanje. Sedaj, ko bolj spoznavam svet okrog sebe, pa vidim, da niti ni tako slabo, če si sam in uživaš s prijatelji. Hudo mi je, kajti prijatelj, ki sedaj hodi z dekletom, noče brez njega nikamor več, zato sva se zelo odtujila. Zato pa raje pustimo času čas pa bo, saj smo še mladi!

Nikoli si nisem mislil, da mi bo uspelo toliko, kajti bil sem tik pred tem, da umrem, ne, želel sem si, da bi umrl. A nekako sem premagal ta boj, ja, to je boj s samim sabo, kajti na novo se moraš spet naučiti jesti. Takrat, ko si v največji krizi, ne vidiš ničesar drugega okrog sebe, ves čas misliš le na hrano, od trenutka, ko vstaneš, pa do trenutka, ko se odpraviš spat. Svoje najhujše krize ne bom nikoli pozabil, pri višini 176 cm sem imel 35 kilogramov in moje življenje je viselo na nitki, a niso pustili, da bi se pretrgala, in sem še danes tu. Hvala vam, kajti zaradi vas se borim naprej in osvajam cilje, ki si jih zastavljam sam, a brez vas mi tega zagotovo ne bi uspelo.

Uroš

Lepota prihaja od znotraj

Tako pravi francoska igralka Emmanuelle Seigner (39), ki se je proslavila kot partnerka v več filmih s Harrisonom Fordom. Čeprav v filmskem svetu ni novinka, jo poznajo bolj kot po vlogah kot soprogo režiserja Romana Polanskega (72), s katerim sta v zakonu že sedemnajst let. Igralka ni več rosno mlada, kljub temu pa deluje sveže in mladostno, zato je novinarje zanimalo, kako se počuti ob znanem režiserju, ki se je ljubil z najlepšimi svetovnimi igralkami, kot sta na primer Sharon Tate in Nastassia Kinski: »Prizadevam si, da bi bila videti lepa in negovana, čeprav menim, da lepota prihaja iz notranjosti. Če skrbite za zdravje in si prizadevate biti dobre volje, ste že opravili pol dela. Tega se ženske premalo zavedajo.«

Emmanuelle Seigner in Roman Polanski sedemnajst let v srečnem zakonu. Pred mnogimi leti je bil Polanski v ZDA aretiran zaradi spolnih odnosov z mladoletnico. Po plačilu visoke varščine so ga izpustili iz zapora in je pobegnil iz države, tako da so ga obsodili v odsotnosti in zdaj ne sme v Ameriko, ker ga lahko zaprejo. Očitno je to zgodovina, ki na zakon ne vpliva. Umirjeno živita v Parizu.

Dekle meseca

»Trudim se, da v sebi združim vse tisto, kar od ženske pričakujejo. Da bom, če je potrebno, nežna deklica ali pa se spremenim v porno zvezdo,« pravi Eva Henger, ki je, kljub nemško zvonečemu priimku, znana voditeljica TV-showa Libero na eni od italijanskih TV postaj. O tem, da bi se spremenila tudi v kuharico, hišno pomočnico, ljubečo mater in ženo, pa Eva očitno zaenkrat menda še ne razmišlja.

Dolgi nos za Placida Dominga

Po večmesečnem premoru oziroma okrevanju po močnem vnetja dihalnih poti se je petinšestdesetletni španski tenorist Placido Domingo ponovno vrnil na odrske deske. In to v velikem stilu, kot smo pri njem že vajeni. Točno na dan žena, katerega v Ameriki še vedno spoštljivo slavijo, se je pojavil na odru newyorške Metropolitananske opere in odpel vlogo Cyranoja de Bergeraca iz istoimenske opere. Publika je bila navdušena. Ne samo zaradi izvrstne umetnikove interpretacije, ampak tudi zaradi posrečenega kostuma, predvsem pa markantnega nosu, ki je zaščitni znak Cyranoja de Bergeraca.

Oskar premalo za srečo

Po navadi je res tako, da uspeh v poklicu, slava in priljubljenost še ne pomenijo tudi sreče v življenju. Očitno velja to tudi za par Charlize Theron (30) in Stuart Townsend (30). O njem vemo bolj malo, o njej smo v zadnjem času slišali veliko. Južnoafriška igralka je dobila nedavno oskarja za vlogo prostitutke in serijske morilke v filmu Monster. S to vlogo se je povzpela prav na vrh in je danes v Hollywoodu ena največjih in iskanih filmskih zvezd. Po naravi je skromna, dobre srca in tako se je po napornem snemanju velikokrat udeleževala še dobrodelnih večerov ali sodelovala v reklamnih kampanjah za promocijo svojih filmov. Takšna pogosta odsotnost pa je očitno vplivala na odnose s Stuartom, s katerim sta do nedavnega veljala za enega najtrdnjših hollywoodskih parov. Dejansko se v petih letih skupnega življenja ni zgodilo nič takega, kar bi lahko zabeležil senzacij željan rumeni tisk.

Da je konec njune idile, se je videlo šele na slovesnosti ob podelitvi oskarjev, ko se je med izbrano smetano pokazala sama, nekoliko žalostna in resna – obnašanje je bilo torej pravo nasprotje tistemu, kar igralci kažejo ob takšnih priložnostih. Njuni bližnji prijatelji so potrdili govorice, da sta nekaj dni pred slovesnostjo prekinila zvezo. Tudi razlog je bil znan – prevelike delovne obveznosti in premalo časa za skupno življenje. Tudi njen prijatelj Stuart ni kakšen outsajder. Igralec irskega porekla je postal zvezdnik s filmom Liga gentlemanov.

Charlize Theron in Stuart Townsend sta se spoznala avgusta 2001 na snemanju

kriminalke z naslovom Trapped, v katerem sta igrala bogat zakonski par, ki mu ugrabijo otroka. Oba sta bila še neznana in v ljubezni izredno srečna. Potem sta še dvakrat skupaj nastopila v istem filmu. Privoščila sta si lahko bogato vilo na obali v Santa Monici. Velika ljubezen pa je z vse večjo zaposlenostjo in različnimi obveznostmi počasi začela usihati in se na koncu skrčila na občasna srečanja med enim in drugim snemanjem. Ko so jo novinarji vprašali, kdaj lahko pričakujejo njuno poroko, je zamahnila z roko in povedala, da poroka v njunih načrtih ni na prvem mestu – kar se je zdaj pokazalo za resnično.

Kylie in Otroci morja

Pevka Kylie Minogue se je v teh dneh prvič mudila v Šrilanki, kjer je sodelovala v predstavah skupine Otroci morja. To skupino si je izbrala za svojo in je njena nekakšna pokroviteljica. Te dolžnosti se je oprijela konec leta 2004, kmalu po cunamiju, ki je razdeljal velik del obale te države in povzročil ogromno smrtnih žrtev. Kylie je hotela to državo in skupino obiskati že prej, vendar je zbolela za rakom na dojki. Po uspešni operaciji in kemoterapiji, je zdaj to opravila na veselje otočanov in skupine.

Tako pač živijo pevci

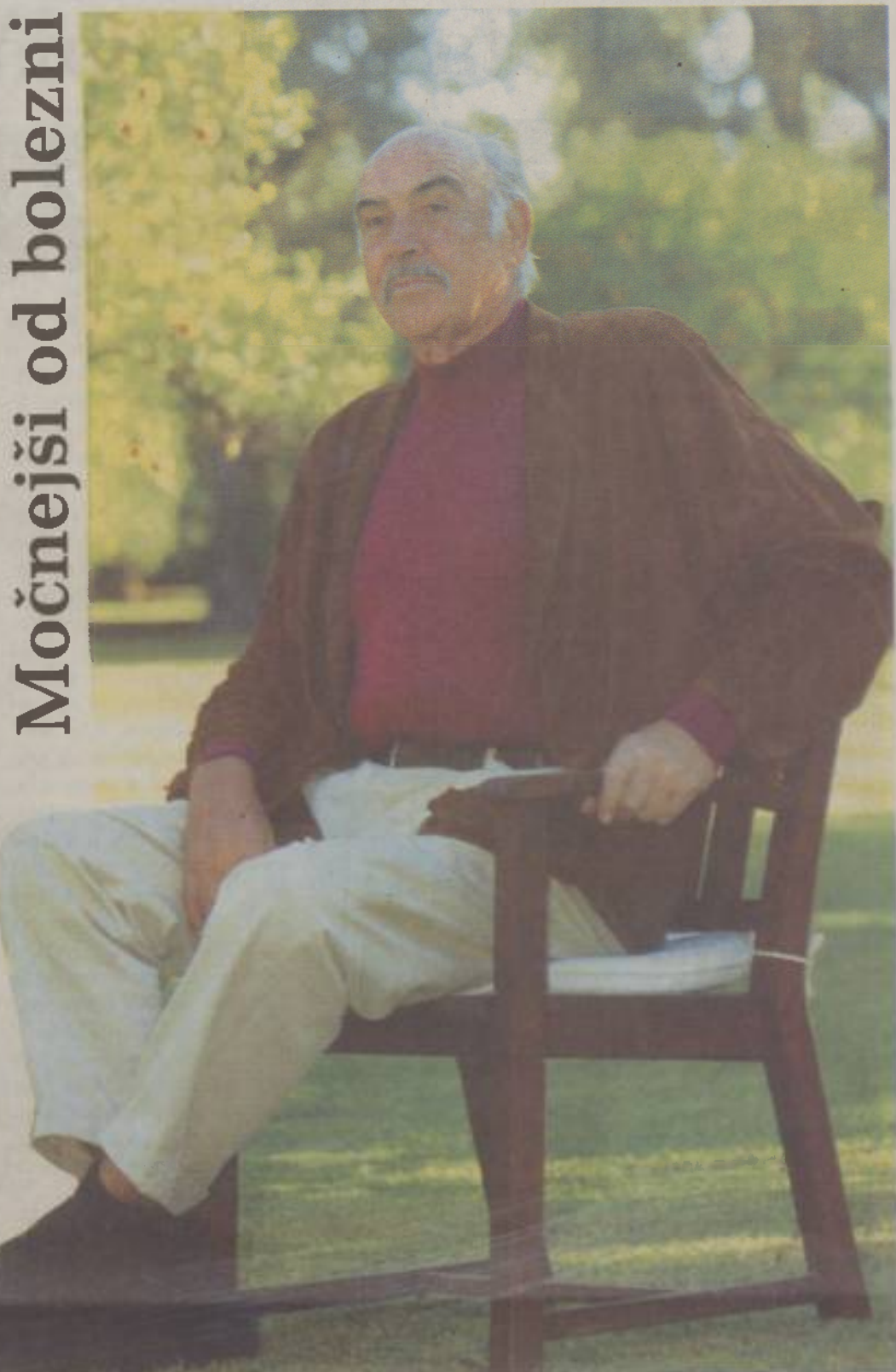
Nelly Furtado (27), kanadska pop pevka portugalskega porekla, je te dni končala snemanje tretjega albuma, ki nosi naslov Loose in bo na tržišču že v začetku aprila.

Pred napornimi obveznostmi zaradi promocije albuma, reklamni spot zanj je že posnela, se je Nelly odpravila z družino, prijatelji in starši na krajši počitek na Barbados, otok v Srednji Ameriki.

Z njo je tudi triletna hčerka Nevis, ki je iz prvega zakona, vendar se z novim očkom, glasbenikom Jasperom Gahunijem, dobro razumeta. Mamica Nelly je odšla s prijatelji na plažo, Nevis pa je z očkom menda odšla v mesto, da si ogledata stojnice in morda kaj kupita.

Nelly Furtado. Vprašanje je, ali je kdo pri nas kaj slišal o njej, v New Yorku pa jo meda kar radi poslušajo. Nelly Furtado. Vprašanje je, ali je kdo pri nas kaj slišal o njej, v New Yorku pa jo meda kar radi poslušajo.

Močnejši od bolezni

Čeprav je prestal težko operacijo, se 75-letni filmski igralec ne namerava odreči idejam.

Pred nekaj tedni so škotskemu igralcu Seanu Conneryju – v spominu nam je ostal kot eden najprepričljivejših Jamesov Bondov – odkrili tumor na ledvicah. Po uspešni in zelo zahtevni operaciji so mu zdravniki priporočali počivanje in izogibanje kakršnim koli fizičnim aktivnostim ter stresu. Na vsa opozorila pa se ne ozira kaj dosti, saj se je odločil, da bo aktivno začel delovati v Škotski nacionalni stranki, ki se bori za neodvisnost Škotske. Vest je mnoge presenetila, ne toliko zaradi politične angažiranosti, saj je znan kot škotski nacionalist, kot zaradi priznanja, da je bil operiran. Za operacijo

namreč ni vedel nihče, saj je slavn agent uspešno prikrival tako bolezen kot tudi odločitev, da se bo dal operirati. Šele ko je bilo vse mimo, je njegov tiskovni predstavnik razkril podrobnosti: »Ko so igralcu našli tumor, se je bal medijske pozornosti in je vse skupaj prikril. Se je pa zavedal, da mora kot javna oseba nekatere podrobnosti iz življenja pač deliti z ljudmi. Zdaj, ko je prepričan, da je z zdravjem vse v redu, me je pooblastil, da lahko o tem obvestim javnost. Operacija je bila dolgotrajna in izčrpavajoča. Zdaj okreva na Bahamskih otokih, kjer že dolgo živi s soprogo Micheline Roquebrune (76),

francosko slikarko maroškega porekla.«

Škotski igralec ima kar naprej težave z zdravjem, vendar bolezni uspešno pozdravi. V začetku devetdesetih let so mu operirali izrastke na glasilkah. Takrat so sumili, da ima raka na grlu. Leta 2003 so mu operirali sivo mrežo na očeh. Že takrat je priznal, da ni ravno poslušen in ubogljiv pacient. Tudi zdaj se ne obnaša drugače. Ne samo da se je že vključil v delo Škotske nacionalne stranke, ampak celo načrtuje sodelovanje na manifestaciji Tartan Day v New Yorku, s katero Američani škotskega porekla slavijo večstoletno prisotnost v Združenih državah.

Poljub za mir

Izraelski premier Shimon Peres, dobitnik Nobelove nagrade za mir leta 1998, je pozval hollywoodsko igralko Sharon Stone na humanitarni obisk svoje države. Igralka, ki se je ravno te dni dobro odrezala s filmom Basic Instinct II, je povabilo sprejela in se izkazala kot izredno prizadevna ženska, ki razume probleme tamkajšnjih prebivalcev. Petdnevno bivanje je izkoristila za sodelovanje v številnih akcijah Peresovega Centra za mir in razvijanje izraelsko-palestinskih odnosov. Zaigrala je celo nogomet, in to v ekipi, v kateri igrajo tako izraelski kot palestinski otroci. Med bivanjem v Izraelu je 10. marca celo slavila svoj 48. rojstni dan in obiskala bolnišnico za palestinske otroke. Na gala večerji, kjer so zbirali denar za izobraževalne in zdravstvene projekte, pa je celo izjavila, da vidi, kako velik je razkol med tema dvema narodoma, in da bi poljubila vse in vsakogar, ki se zavzema za mir na Bližnjem vzhodu.

Franc Lutar iz Turnišča

Bralci Péna se predstavljajo

Razen za ženo je za vse druge Ferenček

Franc je njegovo uradno ime, vendar ga tako kliče le žena Marija, vsi drugi, ki ga poznajo, pa mu rečejo Ferenček. Rodil se je leta 1942 v Turnišču, kjer je tudi odrasčal in končal osnovno šolo. Želel si je, da bi se izučil za ključavničarja ali nekaj podobnega, in to je tudi dosegel, čeprav je kazalo, da si bo moral izbrati kakšen drug poklic.

Vlak je odpeljal v Maribor brez njega

Prijavili so me v nekdanjo industrijsko železničarsko šolo v Mariboru. Z mamo sva že čakala na vlak na železniški postaji v Beltincih, s katerim bi se odpeljal v Maribor. V zadnjem trenutku pa je prispel tja nekdo od domačih in prinesel sporočilo omenjene šole,

da me niso sprejeli. Bil sem seveda zelo razočaran, a moral sem domov. Ne vem, kaj bi bilo, če mama ne bi bila vztrajna in iznajdljiva. Šla je namreč na nekdanje komunalno podjetje v Beltincih, v okviru katerega je delovala tudi ključavničarska delavnica, in se dogovorila, da so me vzeli za vajenca. Naslednje šolsko leto pa sem se lahko vpisal v 3-letno poklicno šolo v Murski Soboti, ki sem jo uspešno končal leta 1961. Potem sem približno eno leto še delal v Beltincih, nato pa me je pot zanesla v Ljubljano k mojstru Kosmaču, pri katerem sem pol leta v glavnem opravljal kovinarska ročna dela pri vgrajevanju štedilnikov. Čez pol leta sem moral k vojakom. Razporedili so me k aviaciji. Na letališču v Tuzli, kjer sem delal kot mehanik, so mi čez čas zaupali tudi podpisovanje potrdil, da je letalo brezhibno za polet, a nobenkrat nisem poletel.

Po vrnitvi od vojakov sem leta 1964 dobil službo pri Nafti v Lendavi, in sicer v strojnih delavnicah, kjer sem delal dobrih dvaintrideset let. Vmes sem končal delovodsko šolo, tako da

»Bil sem star 19 let, ko sem si s svojim denarjem lahko kupil prvo kolo. Z njim sem se ponosno nastavljal pred objektivi.

je z njegovim petjem (v dobri družbi se ne da), kartanjem doma in v gostilni (nerad izgubi), zanimanjem za šport (bil je v odboru NK Turnišče), udeleževanjem na družbeno-političnem področju (bil je član sveta krajevne skupnosti, sedaj pa deluje v upravnem odboru Društva upokoencev Turnišče), kaj bi rad v življenju še doživel (potoval bi v Kanado in

S tem kolesom, ki sem ga obnovil, se najraje vozim. Luč deluje na karbid.

sem lahko leta 1977 postal delovodja. To funkcijo sem opravljal do upokojitve oziroma razporeditve med presežene delavce leta 1996.

Zbira in obnavlja kolesa in mope

Seveda se nisem prepuštil brezdelju, ampak sem se končno lahko začel več posvečati tistemu, kar me je že dolgo veselilo, to pa je zbiranje starih koles, motornih koles in mopedov ter njihovo restavriranje. Ne da bi se hvalil, ampak mislim, da sem med redkimi, ki so posebej vešč nategovanja »špic« oziroma centriranja koles. Izdelujem tudi posebne vrste zvoncev na poteg za stara kolesa. V ta namen kupim samo ohišje, drugo pa je moje ročno delo. Trenutno mi vzame največ časa restavriranje starega motornega kolesa znamke Puch. Malo za šalo malo zares sem ženi obljubil, da jo bom čez nekaj mesecev, ko bo dovolj toplo, z njim odpeljal v Mursko Soboto na izlet. Kaj ji bom kupil, pa naj ostane skrivnost. Tako se ji bom vsaj delno oddolžil za vse, kar je dobrega storila zame. Ni me sram priznati, da ne znam ničesar sam kuhati, ampak si znam le namazati kruh z zaseko.

Plavanje, fiček, petje, kartanje ...

To bi bila zaokrožena zgodba o življenju, delu in njegovih lastnostih. Če bi jo lahko razširili, potem bi tekla beseda tudi o tem, kako se je v otroštvu učil plavati za mlinom v Ledavi,

Zdaj sem se lotil obnove zelo starega mopeda, s katerim nameravam ženo popeljati na izlet v Mursko Soboto.

kako je bilo s fičkom, prvim avtom, ki sta ga kupila skupaj z ženo leta 1969, kakšna vse stara kolesa in mope je že »zbral«, kako

drugam), kako se je šestkrat selil ...

Besedilo in foto: Jožef G. Bistriški

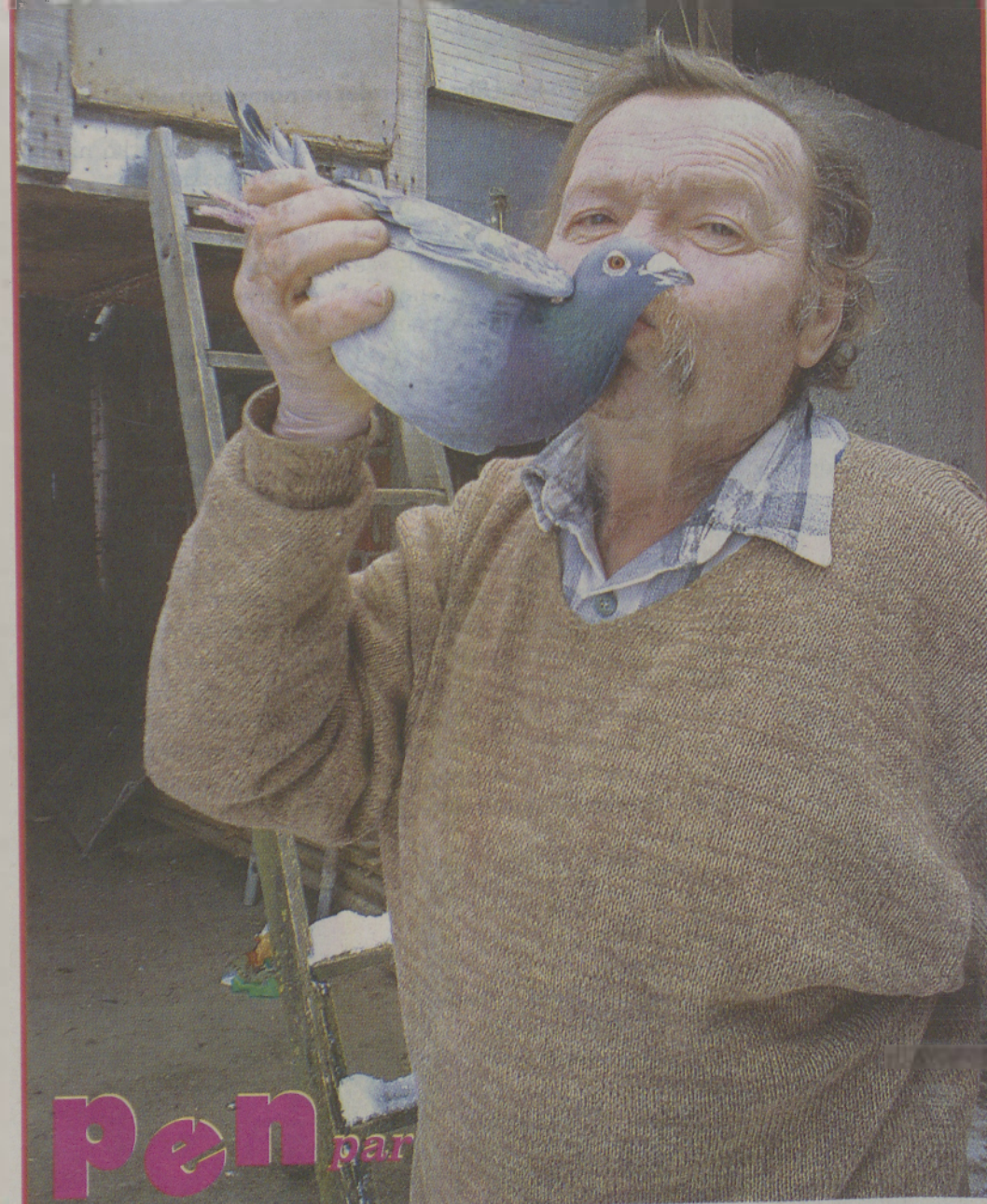

Z ženo Marijo se po štiridesetih letih skupnega življenja še vedno dobro razumeva.

Poročil sem se leta 1966, naslednje leto pa sem se že lahko igral s sinom Dragomir. Na svet sta prišla še en sin in hčerka, medtem pa sem dobil že tudi štiri vnuke.

Mirko in Šali

Mirko Babič iz Zgornjega Krapja je za valentinovo spet spustil skupaj golobe in golobice, da se imajo lahko radi. Tudi njega imajo tako rekoč vsi zelo radi, ko jim po človeško zagradi in jim pove kaj lepega. Golobica Šali je z zadovoljstvom sprejela tudi njegov poljubček. Predlani pa je njegov golob, ki ga kliče Šeki, zmagal na poletu s prizorišča olimpijskih iger v Atenah, saj se je vrnil dan prej kot vsi drugi golobi iz Slovenije, Avstrije, Hrvaške in Madžarske.

FOTO JOG